

2016'DA

GÜVENLİK VE

TERÖRLE MÜCADELE

MURAT YEŞİLTAŞ • SİBEL DÜZ • RIFAT ÖNCEL • BİLGEHAN ÖZTÜRK

GİRİŞ

2016 yılında Türkiye’de güvenlik alanındaki gelişmelerin yoğunluğu bir önceki yılla benzerlik göstermektedir. 2016’nın güvenlik gündemini 2015’teki gibi PKK (Partiya Karkeren Kurdistan–Kürdistan İşçi Partisi) ve DEAŞ (Devlet’ül Irak ve Şam–Irak ve Şam Devleti) merkezli iki tür ana tehditle mücadele oluşturmuştur. 2016 yılı içerisinde DEAŞ Türkiye’yi farklı şekillerde dokuz kere hedef alırken, ağırlığı Güneydoğu Anadolu bölgesinde olmak üzere Doğu Anadolu bölgesinde de PKK’nın kırsal ve şehirlerde güvenlik güçleri ile sivillere yönelik saldırıları devam etmiştir. PKK’nın Güneydoğu ve Doğu Anadolu bölgelerindeki saldırılarına ek olarak örgütün bir parçası olan TAK (Teyrebazen Azadiya Kurdistan–Kürdistan Özgürlük Şahinleri) da güvenlik güçleri ile sivillere yönelik eylemlerini, Diyarbakır-Bağlar’daki saldırısı hariç batıdaki büyük şehirlerde gerçekleştirmiştir.

PKK’nın 2015 sonlarında başlattığı şehir merkezlerinde çatışmaları yaygınlaştırarak bölgesel düzeyde bir tür “halk ayaklanması”nı hayata geçirme stratejisi 2016 yılının ortalarına kadar sürmüştür. Bu strateji kapsamında PKK, Güneydoğu’da birçok şehirde mahalle aralarında hendekler kazarak “öz savunma” yapıları oluşturmak suretiyle saldırı pratiğini hayata geçirmeye çalışmış ve 300’den fazla güvenlik görevlisinin hayatını kaybetmesine sebep olmuştur. Bu süreçte 100’den fazla sivil hayatını kaybederken pek çokları da yaşadıkları yerleri terk etmek zorunda kalmıştır. Türkiye ise PKK’nın bu saldırılarına yönelik üç düzeyli terörle mücadele stratejisini hayata geçirmiştir. Bu bağlamda yerel ve mahalle ölçeklerinde hendeklerin kapatılması için şehir içinde teröre karşı operasyonlar, kırsal alanda örgüt unsurlarına yönelik askeri operasyonlar ve son olarak örgütün sınır ötesinde bulunan varlığını zayıflatmak amacıyla Kuzey Irak’taki PKK kamplarına yönelik operasyonlar yapılmıştır. 2016 yılının ortalarından itibaren PKK şehirlerde verdiği ağır kayıplar sebebiyle yukarıda bahsedilen stratejisinden vazgeçerek saldırı ve eylemlerini tekrar kırsal bölgelere kaydırmıştır. Bu çerçevede örgüt saldırılarını kırsalda bulunan askeri üs ve tesislere yoğunlaştırırken aynı zamanda silahlı radikal sol örgütlerle iş birliğine giderek başka bölgelerde de faaliyet alanını genişletmeyi hedeflemiştir.

2016 yılı itibarıyla DEAŞ'ın Türkiye içerisinde saldırdığı hedeflerde ise bir değişim gözlenmektedir. 2016 yılına kadarki DEAŞ saldırılarında toplumun belli bir etnik ve ideolojik kesimi hedef alınırken, bu yıl itibarıyla saldırılar yabancı ülke vatandaşlarını, rastgele sivilleri ve güvenlik güçlerini hedef almaya başlamıştır. DEAŞ'ın Türkiye için teşkil ettiği farklı seviyelerdeki tehditlere bağlı olarak Türkiye de örgütle mücadelesini dört ana düzeyde yürütmüştür. DEAŞ'a karşı yurt içinde alınan tedbirlerle gerçekleştirilen operasyonlar, sınır bölgelerinde alınan önlemler, Suriye ve Irak topraklarında örgütle mücadele ve Türkiye'nin uluslararası koalisyona verdiği destek bu dört ana düzeyi oluşturmaktadır. Türkiye'nin DEAŞ'la mücadelesinin en önemli ayaklarından biri olan yurt içindeki emniyet operasyonlarının yoğunluğu bir önceki yıldan başlamak üzere giderek artmış ve 2016 yılında zirveye ulaşmıştır. 2016 yılında DEAŞ'a karşı yapılan operasyonlar ölçek olarak çok genişlerken, baskınlara katılan emniyet mensuplarının sayısı da belirgin bir artış göstermiştir.

Öte yandan 2016'da örgütün sınır hattında Türkiye'ye yönelik tehditlerin başında Kilis'e düzenlediği roket saldırıları gelmiştir. Bu saldırılara karşı Türkiye üç boyuttan oluşan bir önlemler dizisini hayata geçirmiştir: Birincisi Türkiye'nin sınır hattından DEAŞ mevzilerine yönelik düzenli olarak yaptığı topçu atışlarıdır. İkincisi koalisyonun devreye sokulmasıyla ABD'ye ait Predatör İHA'lar ile örgüt hedeflerinin yok edilmesidir. Üçüncüsü ise olası füze saldırılarına karşı vatandaşları mümkün olduğunca kısa sürede haberdar etmek amacıyla Kilis'e kurulan hava alarm ikaz sistemidir. 2016 yılında Yabancı Terörist Savaşçılar'ın (YTS) seyahatlerinin önlenmesi ve fiziki sınır güvenliği sistemi kapsamında atılan adımlar da örgütle mücadelede sınır bölgelerinde alınan tedbirlere dahildir. Türkiye'nin DEAŞ'la mücadelesinin üçüncü düzeyini oluşturan Suriye ve Irak topraklarındaki askeri operasyonlar büyük oranda 2016 yılı içerisinde gerçekleşmiştir. Türkiye, Musul Operasyonu başlayana kadar 2016 yılının ilk on ayında Musul'daki DEAŞ unsurlarıyla kendi mücadelesini yürütmüş, operasyon başladıktan sonra da eğittiği "Haşdi Vatani"¹ güçlerinin mücadeleye katılmasını sağlamıştır. Türkiye 24 Ağustos'ta başlattığı Fırat Kalkanı Harekatı ile Suriye topraklarında DEAŞ'la mücadelesine hala devam etmektedir. Türkiye'nin DEAŞ'la mücadelesinin son düzeyi çerçevesinde 2016 yılı içinde Türkiye ile uluslararası koalisyon arasında 2015 yazında kurulan iş birliği mekanizmaları devam etmiş, Türkiye'deki üslerin DEAŞ ile mücadelede kullanımını sürmüştür.

Terörle mücadelede yaşanan bu yoğunluk temel olarak 2016 yılında ilan edilen yeni güvenlik konsepti ile de doğrudan ilgilidir. Bu yeni güvenlik konseptine göre Türkiye'nin, güvenliğini artık sadece kendi sınırlarında kurmayacağı, daha

1. Daha sonra isimleri "Ninova Muhafızları" olarak değiştirilen bu grup Türk Silahlı Kuvvetlerinin Başka yakınlarındaki üssünde konuşlu personeli tarafından DEAŞ'la mücadele etmesi için eğitilmiştir. Sayılarının 3 bin civarında olduğu tahmin edilen gücün tamamına yakını Musullu Sünni Araplardan oluşmaktadır ve Musul'u kurtarma operasyonuna Irak ordusu çatısı altında katılmaktadır.

ileride tesis etmek için harekete geçeceği belirtilmektedir. Terör ve diğer tehditlerle mücadele esas olarak bu tehditlere kaynaklık eden bölgelerde verilecektir. Dolayısıyla Türkiye savunma pozisyonundan saldırı pozisyonuna geçmektedir. Yeni konseptte göre güvenlik kavramı daha geniş bir şekilde ele alınmaktadır. Türkiye için güvenlik sadece bir asayiş meselesi olmaktan çıkmakta, vatandaşlarının hayatına zarar verebilecek her türlü ekonomik veya sosyal sorunlar da bu kapsamda değerlendirilmektedir.²

2. Murat Yeşiltaş, "Türkiye'nin Yeni Güvenlik Asabiyesi", *Sabah Perspektif*, 26 Kasım 2016; Burhanettin Duran, "Neden 'Yeni Güvenlik' Politikası?", *Sabah*, 21 Ekim 2016; Hasan Basri Yalçın, "Yeni Güvenlik Konsepti", *Takvim*, 24 Kasım 2016.

2016'DA PKK SALDIRILARI VE PKK TERÖRÜ İLE MÜCADELE

Bu kısımda 2016 yılında gerçekleşen PKK saldırıları ve terörle mücadele operasyonları incelenecektir. Saldırıların analizinde açık kaynaklardan derlenen SETA terör olayları veri tabanından istifade edilmiştir.

SALDIRILARIN BİR YILI VE YENİDEN KIRA DÖNÜŞ

PKK kaynaklı terörün son bir yılı mercek altına alındığında, Temmuz-Aralık 2015 döneminde kırsal alanlarda terör faaliyetlerinin hız kazandığı görülmektedir. Aralık 2015'in sonundan Mayıs 2016'nın başlarına kadar geçen dönemde çatışmaların başta Şırnak olmak üzere Diyarbakır, Mardin ve Hakkari şehir merkezlerine kaydırıldığı, "Kıra Dayalı Şehir Gerillacılığı" hamlesinin devreye sokulduğu gözlemlenmiştir. Güvenlik güçlerinin etkili mücadelesi ile bu hamle olgunlaşmadan belirli il ve ilçelerde sınırlı tutularak, PKK'nın faal olduğu coğrafyayı genişletme çabasının önüne geçilmiştir. 2016 yılının Nisan ayından itibaren ise PKK çatışma evrenini yeniden kırsal alana taşımaya başlamıştır. Bu hamlesini de askeri üs ve tesislere yönelik eylemlerle ve sol gruplarla aynı çatıda birleşerek farklı coğrafi alanlarda kendisine etkinlik alanı açarak pekiştirmeye çalışmıştır.

Diyarbakır-Sur, Şırnak-Cizre, Silopi ve İdil'de tamamlanan terör operasyonlarının ilk dalgasında etkili sonuçlar alınması ve terör örgütünün şehir yapılanması olan YPS/YDG-H'nin (Yekineyen Parastina Sivil-Sivil Savunma Birlikleri) ağır kayıplar vermesi şehirlerde yürütülen "öz savunma" stratejisine PKK'nın dağ kadrosu HPG'nin (Hezen Parastina Gel-Halk Savunma Güçleri) de müdahil olmasına neden

olmuştur.³ Bu bağlamda, “Kıra Dayalı Şehir Gerillacılığı” stratejisi kapsamındaki ilk saldırı 24 Mart'ta Diyarbakır Mermer Jandarma Karakolu'na bomba yüklü araç kullanılarak gerçekleştirilmiştir.⁴

Mardin-Nusaybin, Hakkari-Yüksekova ve Şırnak-Merkez'de 14 Mart'ta başlatılan ikinci dalga terör operasyonlarının akabinde YPS ve HPG'nin bölgeden geri çekilmesi sağlanmıştır.⁵ Fakat Cemil Bayık Ağustos ayında PKK'nın “daha dinamik bir askeri strateji” geliştirdiğini iddia ederek, şehir merkezleri ve kırsal alanda eş zamanlı eylemlerin yürütülmesi için çağrıda bulunmuştur.⁶ Bu nedenle Ağustos ayından itibaren şiddetin tırmandırılarak eylem yoğunluğu ve sıklığının artırıldığı gözlemlenmiştir. Fakat Nisan ayından itibaren eylemlerini yeniden kırsal alana taşımak zorunda kalan örgütün bu çağrısı halk tabanının hazırlanma süreci tamamlanamadığı için daha önceki girişimler kadar etkili olamamıştır. Öyle ki 1-4 Ağustos tarihlerinde gerçekleştirilen Kongra-Gel (Halk Kongresi) 10. Genel Kurul Toplantısında yeni kadroların teşvik edilmesi ve proaktif askeri stratejilerin benimsenmesine dair alınan kararlar örgütün metodolojik ve yapısal sorunlarla boğuştuğunu göstermektedir.⁷

Öte yandan Ağustos ayının sonunda TSK'nın Cerablus'a sınır ötesi operasyon düzenlemesi PKK tarafından Suriye'nin “demokratikleşmesinin önünde bir engel” olarak nitelendirilmiş, Türkiye'nin bu hamlesine karşı topyekun bir “direniş” stratejisi devreye sokulmaya çalışılmıştır.⁸ Öyle ki Fırat Kalkanı Harekatı'na yönelik 6-8 Ekim olayları benzeri tepkisel bir “direniş”in çağrıları da sıklıkla yapılmıştır. HDP Eş Genel Başkanı Figen Yüksekdağ'ın Menbic'e yönelik gerçekleştirilecek askeri bir hareketin, Kürt halkı tarafından 6-8 Ekim olaylarında olduğu gibi karşılık bulacağını beyan etmesi, bu “direniş” çağrılarında örnek niteliğindedir.⁹

Son olarak 2015'in Aralık ayından itibaren saldırılarını yoğunlaştıran TAK vasıtasıyla şiddeti batı illerinde de tırmandıran PKK, önümüzdeki dönemde Güneydoğu'da kent merkezlerinde saldırılarını artıracığının sinyallerini vermektedir.¹⁰ Bu bağlamda en kritik şehirlerden biri örgüt için sembolik değeri olan ve “Kobanileştirilme”ye çalışılan Şırnak'tır. Meskun mahal operasyonlarının en uzun sürdüğü şehirlerden biri olan Şırnak, terör operasyonlarında da PKK'nın kırsal alanda gücünü

3. Deniz Kendal, “Karayılan Gerillaya Seslendi: Tarihi Bahar Süreci Başladı”, ANF News, 29 Mart 2016, <http://anfturkce.net/kurdistan/karayilan-gerillaya-seslendi-tarihi-bahar-sureci-basladi>, (Erişim tarihi: 13 Aralık 2016).

4. “Diyarbakır'da Mermer Jandarma Karakolu'na Bombalı Araçla Saldırı Düzenlendi”, *Haber Türk*, 24 Mart 2016.

5. “Bayık, Bir Yıllık Savaş ve Mücadele Sürecini Değerlendirdi”, ANF News, 7 Ağustos 2016, <http://anfturkce.net/kurdistan/bayik-bir-yillik-savas-ve-mucadele-surecini-degerlendirdi>, (Erişim tarihi: 13 Aralık 2016).

6. “Terörist Cemil Bayık'tan Alçak Tehdit!”, *Sabah*, 8 Ağustos 2016.

7. “Bayık Önümüzdeki Sürecin Mücadele Stratejisini Açıkladı”, ANF News, 14 Ağustos 2016, <http://anfturkce.net/kurdistan/bayik-onumuzdeki-surecin-mucadele-stratejisini-acikladi>, (Erişim tarihi: 13 Aralık 2016).

8. “Bayık'tan Çağrı: Herkes Türkiye İşgaline Karşı Durmalı”, ANF News, 2 Eylül 2016, <http://anfturkce.net/kurdistan/bayik-tan-cagiri-herkes-turkiye-issgaline-karsi-durmali>, (Erişim tarihi: 13 Aralık 2016).

9. “Figen Yüksekdağ'dan Menbic Tehdidi”, *Sabah*, 30 Ağustos 2016.

10. “Karayılan: Faşist Saldırlara Gereken Cevap Verilecek”, ANF News, 4 Kasım 2016, <https://anfturkce.net/kurdistan/karayilan-fasist-saldirlara-gereken-cevap-verilecek>, (Erişim tarihi: 13 Aralık 2016).

konsolide ettiği üslerden biri olması bakımından merkezi bir öneme sahiptir.¹¹ Dolayısıyla önümüzdeki dönemde bölgede meydana gelebilecek terör faaliyetlerinde artış yaşanacağı tahmin edilmektedir.

TAK (Kürdistan Özgürlük Şahinleri): Saldırı Evreninde Yeni Bir Aktör mü?

PKK'nın ideolojik, finansal ve lojistik desteğine rağmen TAK, eylem inisiyatifini PKK'nın hiyerarşik yapılanmasından bağımsız olarak kullandığını iddia etmektedir.¹² Ancak PKK ile organik bağını reddeden TAK'ın kuruluş sürecinde Duran Kalkan ve Cemil Bayık'ın yer aldığı öne sürülmektedir. PKK hiyerarşisinden bağımsız hareket etmesi, TAK'a eylemlerinde stratejik üstünlük kazandırmakla birlikte güvenlik güçleri ve istihbarat birimleri tarafından saldırılara yönelik önleyici öngörünün zayıf olmasına sebep olmaktadır. Öte yandan TAK saldırılarının zamanlamasının TSK'nın Güneydoğu'da operasyon yoğunluğunu artırdığı dolayısıyla PKK'nın alan hâkimiyetinin zayıfladığı dönemlere denk gelmesi PKK ve TAK ilişkisini gösteren bir unsurdur. Ayrıca PKK bu yapının kendisiyle olan organik bağını reddederek sivillerin hedef alınmasından ötürü yaşayacağı itibar kaybının önüne geçmektedir. Böylelikle TAK herhangi bir meşruiyet kaygısı olmaksızın PKK'nın stratejik çıkarlarına hizmet etmeye devam edebilecektir.¹³

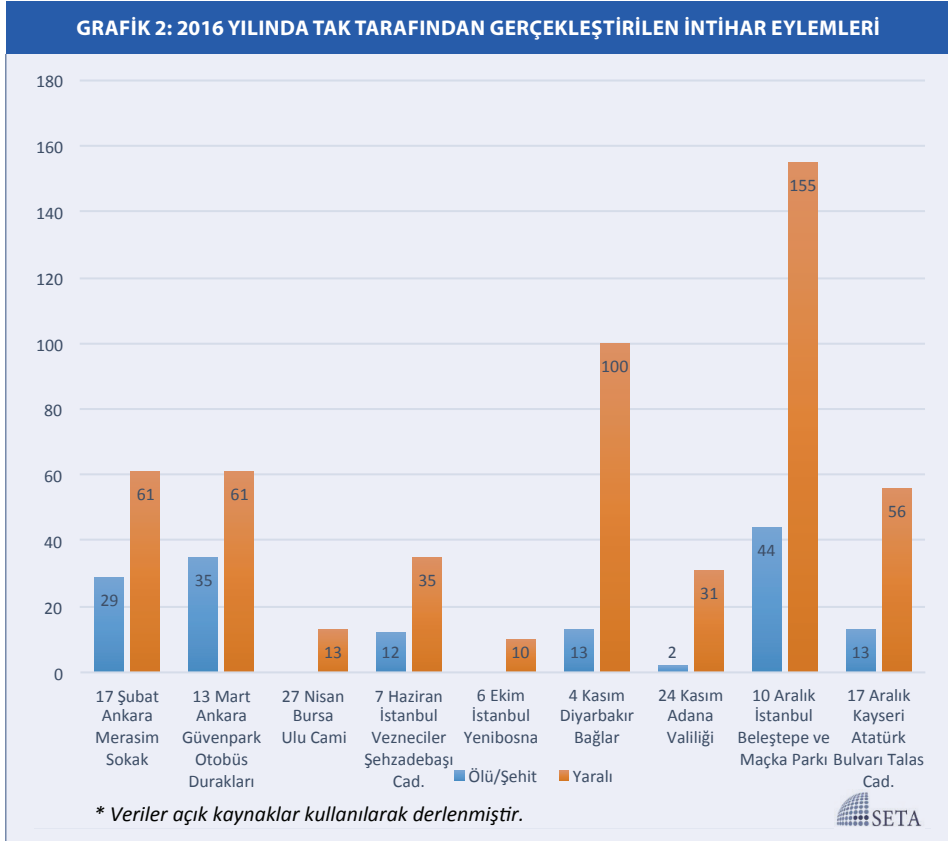

11. "Karayılan: Türk Devleti Bize Karşı En Zayıf Dönemini Yaşıyor", ANF News, 20 Ekim 2016, <http://anf.turkce.net/kurdistan/karayilan-turk-devleti-bize-karsi-en-zayif-donemini-yasiyor>, (Erişim tarihi: 13 Aralık 2016).

12. "TAK: We aren't Dependent on PKK, Our Actions will Spread", ANF News, 31 Aralık 2015, <http://www.anfenglish.com/kurdistan/tak-we-aren-t-dependent-on-pkk-our-actions-will-spread>, (Erişim tarihi: 23 Aralık 2016).

13. 2004 yılında kuruluşunu ilan eden TAK, saldırı evreni olarak şehirleri seçen ve askeri hedefler yerine sivillere yönelik saldırılar yürüten nihilist bir örgütlenmedir.

TAK 2016 yılında 17 Şubat'ta Ankara Merasim Sokak, 13 Mart'ta Ankara Güvenpark, 27 Nisan'da Bursa Ulu Cami 7 Haziran'da İstanbul Vezneciler, 6 Ekim'de İstanbul Yenibosna, 4 Kasım'da Diyarbakır Bağlar, 10 Aralık'ta İstanbul Beleştepe ile Maçka Parkı ve 17 Aralık'ta Kayseri Atatürk Bulvarı'nda intihar saldırıları düzenlemiştir. Bu saldırılarda 148 kişi hayatını kaybetmiş, 522 kişi ise yaralanmıştır.

İstanbul Beşiktaş'ta çevik kuvvet birimine yönelik düzenlenen; 44 kişinin hayatını kaybettiği, 155 kişinin ise yaralandığı saldırıda ilk kez bomba yüklü araç ve canlı bomba eylemleri eş zamanlı kullanılmıştır. Saldırının failleri TAK'a 2014 yılında katıldığı iddia edilen 1989 Mardin Kızıltepe doğumlu Kadri Kılınç ve 1986 Urfa Suruç doğumlu Burak Yavuz olarak ilan edilmiştir.¹⁴ Eylem emrinin Kandil tarafından verildiği saldırıda faillerin Suriye'nin kuzeyindeki Rasulayn'da MLKP için kurulan "Şehit Serkan Taburu" isimli kamptan Türkiye'ye sızdıkları düşünülmektedir.¹⁵

14. "TAK 3 Üyesinin Kimliklerini Açıkladı", ANF News, 20 Aralık 2016, <http://anfmobileun.news/kurdistan/tak-3-uyesinin-kimliklerini-acikladi>, (Erişim tarihi: 23 Aralık 2016).

15. "İstanbul'da Alçak Saldırısı Yapan Teröristler Rasulayn'dan Geldi", *Milliyet*, 13 Aralık 2016.

17 Aralık'ta Kayseri Atatürk Bulvarı'nda 1. Komando Tugay Komutanlığından izne çıkan er ve erbaşları taşıyan özel halk otobüsüne yönelik gerçekleştirilen bomba yüklü araç eyleminde de 13 kişi şehit olmuş, 56 kişi de yaralanmıştır. 1. Komando Tugay Komutanlığının, Güneydoğu'daki operasyonlarda aktif olarak görev alan askeri birlikler arasında yer alması nedeniyle hedef alındığı düşünülmektedir. Saldırıyı gerçekleştiren failin TAK'a 2013 yılında katıldığı iddia edilen 1990 Van Özalp doğumlu Kasım Yıldırımçakar olduğu ilan edilmiştir.¹⁶ Teröristin Kobani üzerinden Türkiye'ye sızdığı ve saldırı emrini Diyarbakır Lice'deki PKK kampında aldığı ileri sürülmektedir.¹⁷

Bombalı araç ya da canlı bomba kullanılarak gerçekleştirilen bu eylemlerin ortak özelliği sivillerin de hedef alınmasıdır. Ayrıca saldırılarda rol alan teröristlerin Kuzey Suriye'deki PYD (Partiya Yekîtiya Demokrat–Demokratik Birlik Partisi) kamplarında askeri eğitim almış olmaları örgütün kontrolündeki Kuzey Suriye'nin terörist yapılanmalar için ne derece önemli bir sığınak/faaliyet alanı haline geldiğinin de göstergesidir.¹⁸

HBDH (Halkların Birleşik Devrim Hareketi):

PKK'nın Karadeniz'e Sızma Girişimi

Mayıs ayında istihbarat birimleri Ardahan bölgesinden 8-10 kişilik bir grubun Artvin'in Şavşat bölgesine, Karadeniz kırsalında bulunan gruplara takviye amaçlı geçiş yaptığı hususunda uyarıda bulunmuştur.¹⁹ 2016 yılının Haziran ayından sonra bu grupların Trabzon-Rize-Artvin ve Giresun-Ordu kırsalları olarak ikiye ayrıldıkları tespit edilmiştir. Tunceli Pülümür kırsalından Erzincan'a ulaşan teröristler, Şiran'a varduktan sonra burada iki gruba ayrılarak Ordu-Giresun kırsalı ve Gümüşhane-Trabzon kırsalına sızmaktadır. Üçüncü alternatif rota ise Kars ve Ardahan üzerinden Artvin'e ulaşarak gerçekleşmektedir.²⁰

Son bir yılda bölgede teröristlerce 18 eylem gerçekleştirilmiştir. Bu saldırılarda 6 asker ve 3 polis şehit olmuş, 1 işçi hayatını kaybetmiş; 8 polis, 6 asker ve 5 sivil de yaralanmıştır.²¹ Örgütün en çok ses getiren eylemlerinden biri ise 25 Temmuz'da gerçekleştirilen CHP Genel Başkanı Kemal Kılıçdaroğlu'nun Artvin'in Şavşat ilçesinden Ardanuç ilçesine gitmekte olan konvoyuna yönelik saldırıdır. Saldırıyı grubun Artvin kanadının gerçekleştirdiği düşünülmekle birlikte bölge genelindeki saldırılarda 12 Mart'ta kuruluşu ilan edilen HBDH'nin rolü de azımsanmamalıdır. PKK, TKP/ML (Türkiye Komünist Partisi/Marksist-Leni-

16. "TAK 3 Üyesinin Kimliklerini Açıkladı", ANF News, 20 Aralık 2016, <http://anfmobileun.news/kurdistan/tak-3-uyesinin-kimliklerini-acikladi>, (Erişim tarihi: 23 Aralık 2016).

17. "Kayseri Suicide Bomber Arrived from Kobane in Syria before Attack", *Hürriyet Daily News*, 19 Aralık 2016.

18. "İki Canlı Bombanın Yolu Nerede Kesişti?", *Yeni Şafak*, 17 Mart 2016.

19. "PKK Karadeniz'e Yiğınak Yapıyor", *Günebakış*, 16 Mayıs 2016.

20. "Karadeniz Açılım Grubu Kimdir? Bölgeye Nasıl Sızdı?", *Haber 61*, 27 Mayıs 2016.

21. "PKK, Karadeniz'de 3 Grupla Saldırıyor", *Haber Türk*, 1 Eylül 2016.

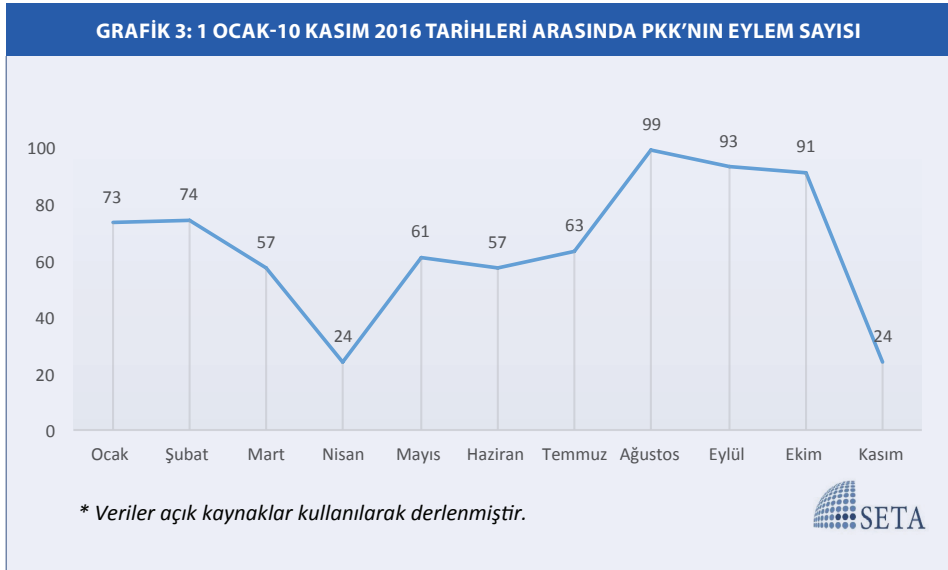
nist), THKP-C/MLSPB (Türkiye Halk Kurtuluş Partisi-Cephesi), MKP (Maoist Komünist Partisi), TKEP-LENİNİST (Türkiye Komünist Emek Partisi), TİKB (Türkiye İhtilalci Komünistler Birliği), DKP (Devrimci Komünarlar Partisi), Devrimci Karargah ve MLKP (Marksist Leninist Komünist Parti) terör örgütlerinin birleşmesiyle oluşan bu grup ilk eylemini 15 Mart günü sabaha karşı saat 03.30'da Hatay'ın Kırıkhan yolu üzerinde Cemse tipi zırhlı bir araca yönelik sabotaj saldırısı olarak gerçekleştirdiğini duyurmuştur.²² 19 Temmuz'da Trabzon Maçka'da 3 polisin şehit olmasıyla neticelenen saldırı da grubun ses getiren eylemlerinden biri olarak ön plana çıkmaktadır.²³

Bölgedeki terör saldırıları ile mücadele kapsamında Mesudiye-Koyulhisar sınır bölgesi, Gököy ve Erzincan kırsalında gerçekleştirilen operasyonlar neticesinde örgütün takviye kuvvetlerine önemli derecede zarar verilmiştir.²⁴

Özetle PKK'nın Doğu Karadeniz'e sızma girişimi çatışmayı başka bölgelere yayma çabalarının bir ürünü olarak değerlendirilebilir. Küçük "gerilla" grupları ve bazı sol örgüt ve hareketlerin desteği alınarak bölgenin ormanlık yapısının hızlı ve rahat hareket avantajına dönüştürülmesi hedeflenmektedir.

2016 YILINDAKİ PKK SALDIRILARI

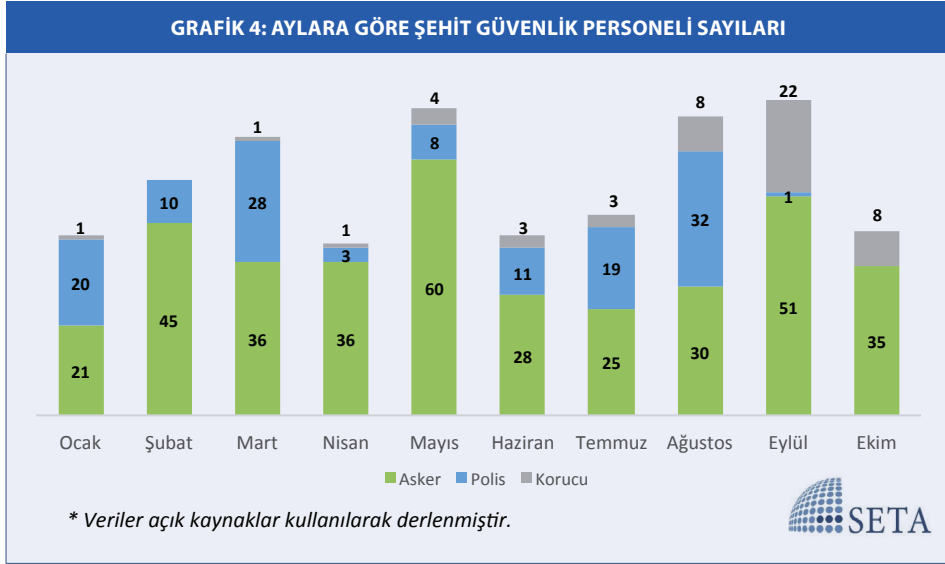
2016 yılında Ocak-Ekim ayları aralığında açık kaynaklardan derlenen SETA veri tabanına göre PKK ile ilişkili 716 eylem gerçekleştirilmiştir.

22. "HBDH İlk Askeri Eylemini Gerçekleştirdi", ETHA, 18 Mart 2016, <http://www.etha.com.tr/Haber/2016/03/18/guncel/hbdh-ilk-askeri-eylemini-gerceklestirdi>, (Erişim tarihi: 13 Aralık 2016).

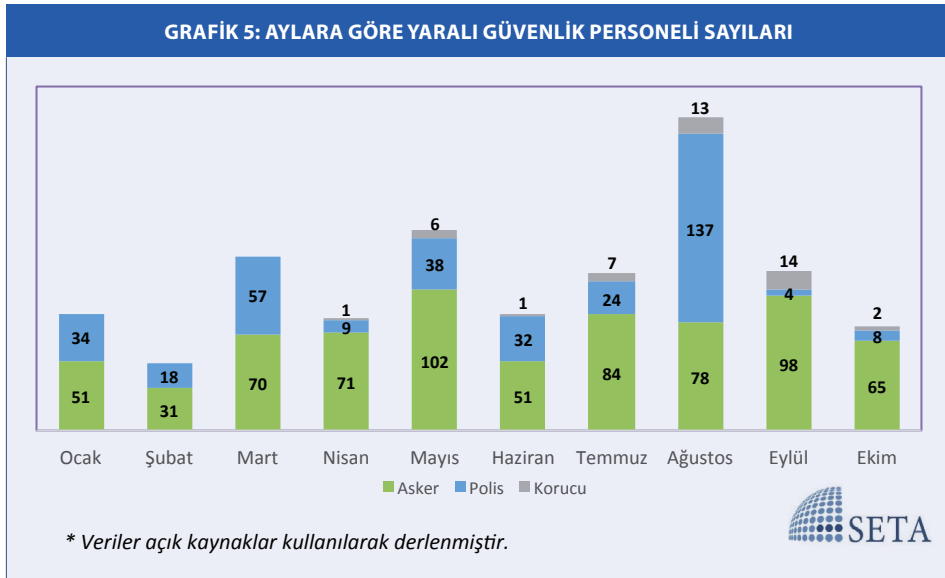
23. "Trabzon'da Polise Saldırı", *Haber Türk*, 19 Temmuz 2016.

24. "PKK'nın Karadeniz Yapılanmasına Büyük Darbe Vuruldu", *Sabah*, 21 Ekim 2016.

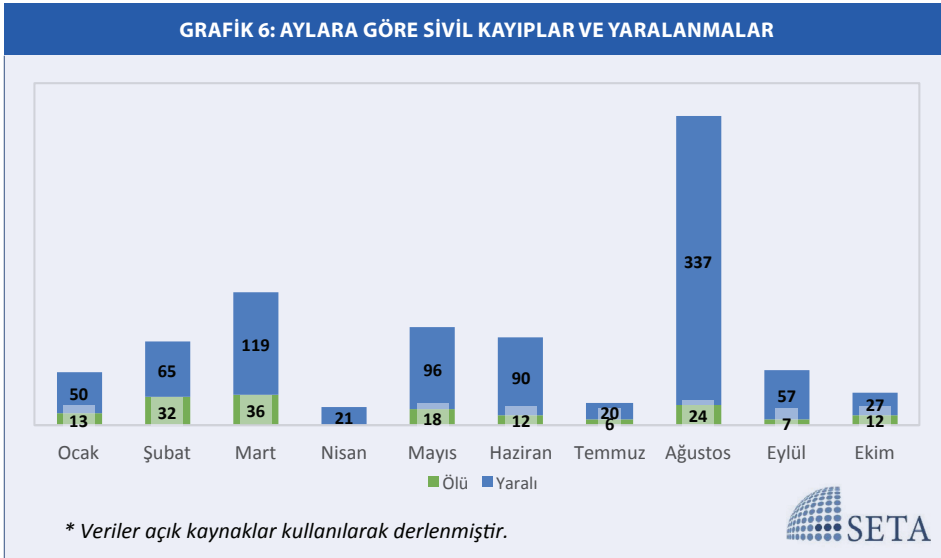
Bu eylemler sonucunda 550 güvenlik personeli şehit olmuş, 1.106 güvenlik personeli de yaralanmıştır. Şehit güvenlik personelinin yüzde 67'si Türk Silahlı Kuvvetleri (TSK) mensubu, yüzde 24'ü polis ve yüzde 9'u ise köy korucusudur. Yaralı güvenlik personelinin yüzde 63'ü TSK mensubu, yüzde 33'ü polis ve yüzde 4'ü köy korucusudur.

Başta kırsal alan olmak üzere TSK ve emniyet birimlerinin operasyon alanlarındaki etkinlikleri, şehit ve yaralanma oranlarını doğrudan etkilemektedir. Kırsal alandaki mücadelede askeri unsurlar başat aktör olmakla birlikte müşterek operasyonlarda da TSK kuvvetlerinin ağırlığı önemini korumaktadır. Bu nedenledir ki en çok kayıp askeri unsurlar tarafından verilmektedir. Türkiye genelinde en çok

şehit Mayıs ve Eylül aylarında verilmiştir. Mayıs ayı Şırnak, Hakkari, Mardin ve Diyarbakır'daki ana operasyonların tamamlanmasının ardından bölücü terör örgütünün hızlı bir toparlanma ve yerel unsurlarını yeniden aktive ettiği bir sürece işaret etmesi bakımından önemli bir tarih olarak ön plana çıkmaktadır. Eylül ayı ise Fırat Kalkanı Harekatı'nın 24 Ağustos 2016'da TSK tarafından ilan edilmesinin ardından, PKK'nın güvenlik güçlerinin ilgisini yeniden Türkiye sahasına çekme girişimine sahne olmuş, eylem yoğunluğu ve şiddeti bölgesel gelişmelerle doğrusal olarak artmıştır. Güvenlik güçlerinin en az şehit verdiği Ocak, Haziran ve Ekim ayları ise terör örgütüne yönelik şehirlerde sürdürülen operasyonların yoğunlaştığı, PKK'nın eylem hareketliliğini çatışma hareketliliğine devşirdiği bir döneme denk gelmektedir.

2016 Ocak ve Ekim ayları aralığında terör örgütü tarafından sivillere yönelik 103 eylem gerçekleştirilmiştir. Bu eylemlerde 160 sivil vatandaş hayatını kaybetmiş, 882 sivil de yaralanmıştır. Bu kayıplarda Ağustos ve Mart aylarında şehir merkezlerinde bombalı araç kullanılarak gerçekleştirilen sansasyonel eylemlerin rolü büyüktür.²⁵ Şehir merkezlerinde TSK ve Polis Özel Harekat tarafından gerçekleştirilen operasyonların terör örgütünün silahlı gücünü zayıflatması neticesinde, PKK'nın şehir yapılanmasını devreye sokması sivil kayıpların arttığı dönemlere denk gelmektedir.

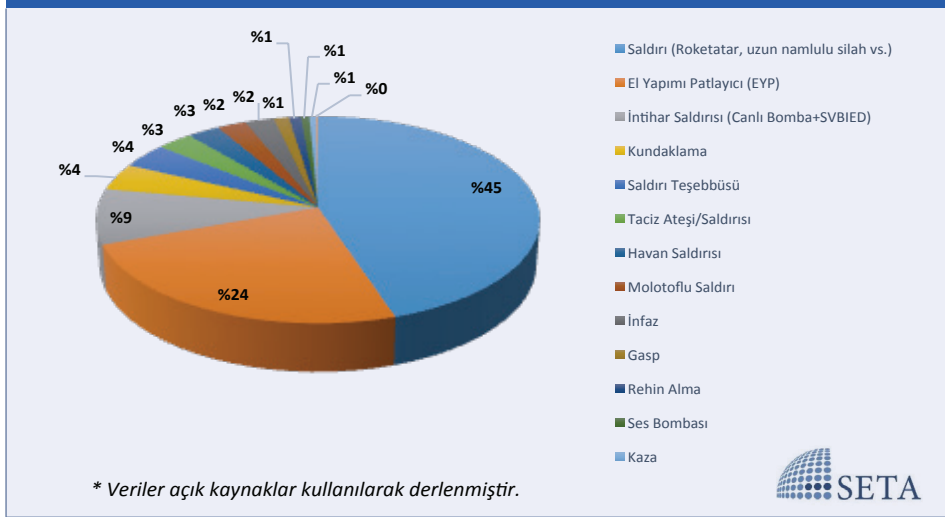

Saldırılarda Kullanılan Taktikler

2016 yılında meydana gelen PKK saldırıları türlerine göre incelendiğinde ilk sırada yüzde 45'lik bir oranla roketatar, uzun namlulu silah ve benzeri silahlar ile gerçekleştirilen saldırılar ön plana çıkmaktadır. Bu sıralamayı el yapımı patlayıcı (EYP) saldırıları yüzde 24 ve intihar saldırıları yüzde 9'luk bir oranla takip etmektedir.

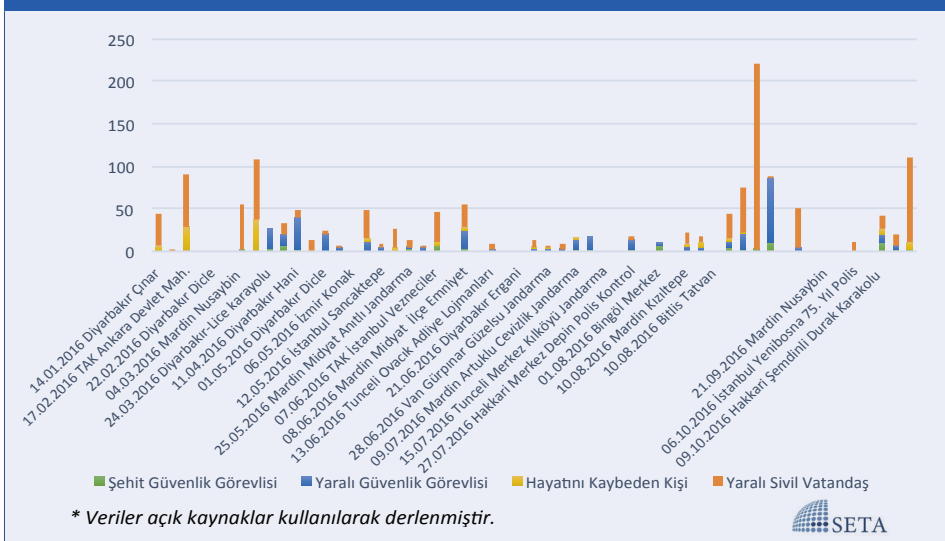
25. Detaylı bilgi için bkz. Necdet Özçelik, "PKK ve Bombalı Araç Saldırıları", *SETA Analiz*, Sayı: 170, (Ekim 2016).

GRAFİK 7: 1 OCAK-10 KASIM 2016 TARİHLERİ ARASINDA TÜRLERİNE GÖRE PKK SALDIRILARI

2016 yılında PKK ile TAK ölüm ve yaralanma ile sonuçlanan 37 bomba yüklü araç eylemi gerçekleştirmiştir. Karakol ve emniyet merkezleri bu eylemlerin sabit hedefleri olmakla birlikte, saldırıların önemli bir kısmı polis kontrol noktası ve hareket halindeki zırhlı araç gibi mobil hedeflere yöneliktir. Eylemlerde hafriyat kamyonundan lüks otomobile hatta motosiklete kadar geniş bir araç çeşitliliğinin kullanılması, saldırıların önlenmesinde istihbari bilginin önemini artırmıştır. Bomba yüklü araçlar kullanarak icra edilen eylemlerde en dikkat çeken unsur patlayıcı miktarının artırılması ve patlayıcıların modifiye edilmesidir. 12 Mayıs'ta Diyarbakır'ın Sur ilçesi Sarıkamış mahallesi Dürümlü mezarında ve 26 Ağustos'ta Şırnak Cizre İlçe Emniyet Müdürlüğü Çevik Kuvvet Grup Amirliğine yönelik gerçekleştirilen saldırılar, patlayıcı miktarının oldukça

GRAFİK 8: 2016 YILINDA PKK'NIN BOMBALI ARAÇ VE CANLI BOMBA EYLEMLERİ

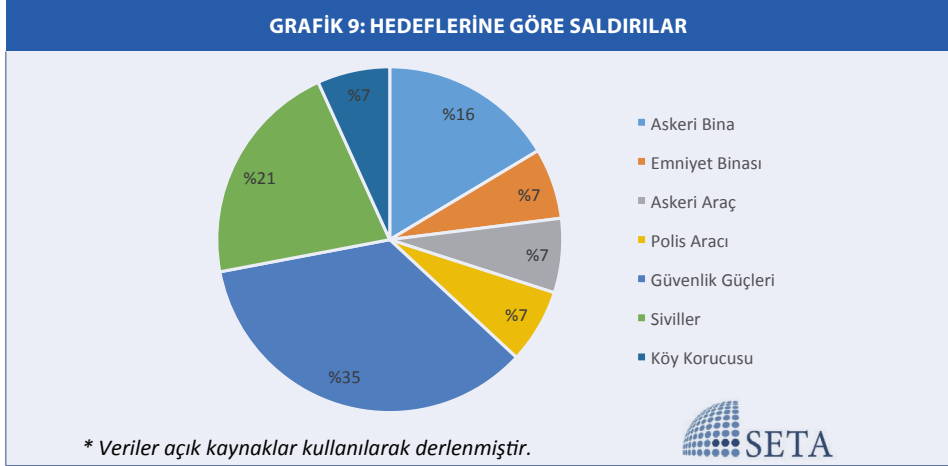

fazla olduğu eylemlere örnek verilebilir. Bu saldırılarda canlı bomba kullanılması ve TAK'ın aksine canlı bomba eylemlerini 1990'lı yılların ortasında benimseyen, sonraki süreçte ise yöntemsel olarak reddeden PKK'nın tekrar bu yönetime başvurması çatışmaların önümüzdeki dönemde de şiddetlenerek devam edeceğinin kanıtı niteliğindedir.

13 Mayıs'ta Hakkari Çukurca'da Çığlı üs bölgesinde 6 askerin şehit olduğu, 8 askerin de yaralandığı çatışma bölgesine destek kuvvet olarak gönderilen AH-1W tipi Süper Kobra'nın 9K38 Iгла (SA-18 Grouse) tipi karadan havaya füze ile vurulması, artan EYP saldırıları nedeniyle lojistik desteğini zorlu arazi koşullarında hava unsurlarıyla idame ettiren güvenlik güçlerini tehdit eden diğer bir önemli gelişme olarak kaydedilebilir. Süregelen Suriye iç savaşının bu tarz sofistike silahların mobilizasyonunda zengin bir kaynak teşkil etmesi, PKK tarafından gerçekleştirilebilecek bu tür saldırıların olasılığını da artırmaktadır.

Hedeflerine Göre Saldırıları

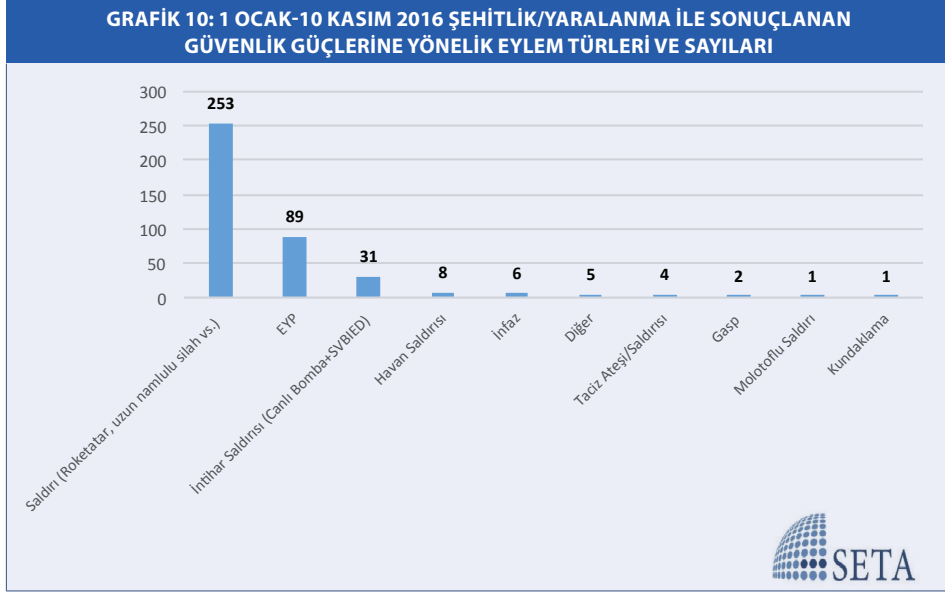
2016 yılında meydana gelen PKK saldırıları hedeflerine göre incelendiğinde eylemlerin yüzde 35'inin güvenlik güçleri, yüzde 21'inin siviller, yüzde 16'sının askeri tesis ve binalar, yüzde 7'sinin emniyet binaları ve lojmanları, yüzde 7'sinin köy korucuları ve yüzde 14'ünün ise Emniyet Teşkilatı ya da TSK'ya ait zırhlı araçlara yönelik olduğu tespit edilmiştir.

Karakol, askeri üs gibi tesis ve binalara yönelik gerçekleştirilen eylemler, çatışma alanının örgütün iddia ettiğinin aksine şehir merkezlerine genişletilemediği ve çatışmaların hala kırsal alanda yoğunluk gösterdiğinin en önemli delilidir. Son bir yılda PKK tarafından gerçekleştirilen saldırıların yüzde 2'si askeri üslere yönelik taciz ateşi türünde saldırılar olup 2016 yılının ikinci yarısında sıklık kazanmıştır.

2016 yılında güvenlik güçlerine yönelik saldırılar yöntemsel olarak incelendiğinde ilk sırayı roketatar ve uzun namlulu silahlarla gerçekleştirilen saldırılar, ikinci sırayı EYP kullanılarak yapılan saldırılar ve üçüncü sırayı da intihar saldırıları

almaktadır. 15 Temmuz'da gerçekleştirilen darbe girişimi akabinde aktif kara ve hava destekli operasyonların yürütülemediği olması bölgede yeniden tuzaklı EYP hazırlıklarının yapılmasına ve devam eden Ağustos, Eylül ve Ekim aylarında EYP saldırılarının artmasına neden olmuştur.

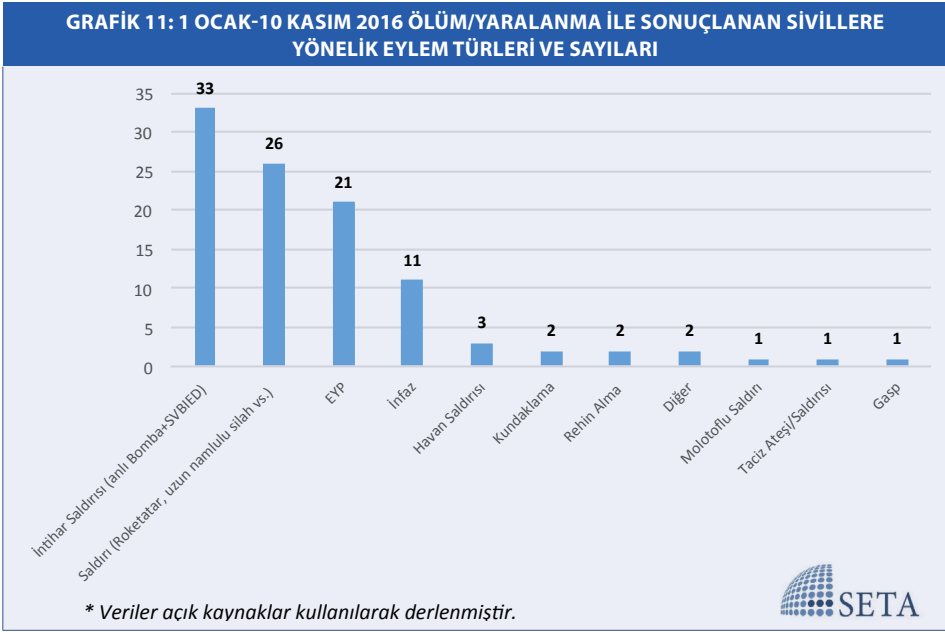

2016 yılında sivillere yönelik saldırılar yöntemsel olarak incelendiğinde ilk sırayı intihar saldırıları, ikinci sırayı roketatar ve uzun namlulu silahlarla gerçekleştirilen saldırılar, üçüncü sırayı ise EYP saldırıları almaktadır. Diyarbakır'ın Sur ilçesi Dürümlü mezrasında patlayıcı yüklü kamyonun infilak etmesi sonucu 16 kişinin yaşamını yitirdiği, 23 kişinin yaralandığı saldırı²⁶ ile kamuoyunda geniş yankı bulan PKK'nın sivillere yönelik saldırılar silsilesi bir ilk olmamakla birlikte örgütün saldırı geleneğine aykırı da değildir. İlk siyasi infazını 30 Temmuz 1979'da dönemin Şanlıurfa Milletvekili Mehmet Celal Bucak'a²⁷ yönelik gerçekleştiren örgüt, son dönemde de yerel yönetimde söz sahibi olan Jirki aşireti mensupları, AK Parti ilçe başkanlıkları, korucu derneği mensupları ve muhtarları hedef alan infaz eylemleri gerçekleştirmiştir. PKK söyleminde bu yöntemle gerçekleştirilen eylemler bir propaganda aracı olarak değerlendirilmektedir.

Ayrıca sivillere yönelik saldırıların sayısında meydana gelen artış PKK'nın şiddeti normalleştirme, Doğu ve Güneydoğu bölgelerinde sürdürülen operasyonlara karşılık olarak batı illerinde halk arasında korku ve panik dalgası oluşturarak güvenlik güçlerine yönelik tepkisel baskı yaratma stratejisinin bir ürünüdür.

26. "Diyarbakır Valiliği'nden Dürümlü Mezrası'nda Meydana Gelen Patlamayla İlgili Açıklama", *Haber Türk*, 13 Mayıs 2016.

27. "PKK'nın Kanlı Tarihi", *A Haber*, 25 Nisan 2016, <http://www.ahaber.com.tr/analiz/2016/04/25/pkknin-kanli-tarihi>, (Erişim tarihi: 13 Aralık 2016).

TERÖRLE MÜCADELE

Operasyonların Coğrafi Dağılımı ve Sonuçları

Diyarbakır'ın Sur ilçesinde 28 Kasım 2015'te Diyarbakır Baro Başkanı Tahir Elçi'ye yönelik saldırının ardından başlatılan operasyon 9 Mart 2016'da tamamlanmıştır. Operasyon neticesinde 279 terörist etkisiz hale getirilmiş, 206 barikat kaldırılmış, 7 hendek kapatılmış ve 365 EYP imha edilmiştir. Operasyonda 504 adet silah ve bunlara ait 48.048 adet mühimmat, 10 telsiz ve EYP yapımında kullanılan 3.470 kilogram malzeme ele geçirilmiştir.²⁸

Öte yandan 14 Aralık 2015'te Şırnak-Cizre ve Silopi'de eş zamanlı operasyonlar başlatılmıştır. Şırnak-Silopi'de başlatılan operasyonun ilk dalgasında 518 barikat ve 270 hendeğin kaldırıldığı ve 800 EYP'nin bertaraf edildiği ifade edilmiştir. Fakat bölgedeki terör tehdidinin devam etmesi üzerine operasyonlar Mart ve Nisan aylarında kısa süreli olarak tekrar yürütülmüştür.²⁹

Cizre'de ise 11 Şubat 2016'da tamamlanan operasyonda güvenlik güçlerince 600'ü aşkın teröristin etkisiz hale getirildiği, el yapımı patlayıcılarla tuzaklanmış yaklaşık 700 barikatın kaldırıldığı ve 1.000'den fazla patlayıcının etkisiz hale getirildiği duyurulmuş; operasyon sırasında çıkan çatışmalarda ise 14'ü asker ve 10'u polis olmak üzere 24 güvenlik görevlisi şehit olmuştur.³⁰

28. TSK BA-67/16, 18 Aralık 2015-9 Mart 2016: Diyarbakır Sur-Bayrak-12 Sur Müşterek Özel Birlik Operasyonu.

29. 14 Aralık 2015-19 Ocak 2016, 2-28 Mart 2016, 5-24 Nisan 2016: Şırnak Silopi-Şehit Polis Muhammet Onur Operasyonu.

30. 14 Aralık 2015-11 Şubat 2016: Şırnak-Cizre, Şehit Jandarma Astsubay Kıdemli Çavuş Burak Demirci Operasyonu

Cizre ve Silopi'de tamamlanan operasyonların ardından Şırnak-İdil'de 16 Şubat'ta başlatılan operasyonda PKK'nın sözde ilçe yöneticileri ile dağ kadrosundan gelerek ilçedeki saldırılara katılan örgüt mensuplarının da aralarında bulunduğu 113 terörist etkisiz hale getirilmiş; 192 barikat kaldırılmış, 71 hendek kapatılmış ve 428 EYP imha edilmiştir. Operasyonda 249 adet silah ve bunlara ait 4.731 adet mühimmat, 16 telsiz ve EYP yapımında kullanılan 451 kilogram malzeme ele geçirilmiştir. Operasyon sırasında çıkan çatışmalarda ise 5'i asker ve 3'ü polis olmak üzere 8 güvenlik görevlisi şehit düşmüştür.³¹

Meskun mahal operasyonlarının ikinci dalgası 14 Mart'ta Hakkari-Yüksekova, Mardin-Nusaybin ve Şırnak-Merkez'de eş zamanlı başlatılmıştır. Şırnak-Merkez'de icra edilen operasyonda 505 terörist etkisiz hale getirilmiş, 238 barikat kaldırılmış, 39 hendek kapatılmış ve 1.566 el yapımı patlayıcı imha edilmiş, 280 adet çeşitli cins ve çapta silah ve bunlara ait 25.929 adet mühimmat, 9 telsiz ve EYP yapımında kullanılan 6.420 kilogram patlayıcı madde ele geçirilmiştir.³²

Hakkari-Yüksekova'da başlatılan operasyonda ise 196 terörist etkisiz hale getirilmiş, 214 barikat kaldırılmış, 135 hendek kapatılmış ve 286 EYP imha edilmiştir. Operasyonlarda 619 adet çeşitli cins ve çapta silah ve bunlara ait 46.669 adet mühimmat, 35 telsiz ve EYP yapımında kullanılan 2.220 kg patlayıcı madde ele geçirilmiştir.³³

Nusaybin'de gerçekleştirilen operasyonda 495 terörist etkisiz hale getirilmiş, 515 barikat kaldırılmış, 53 hendek kapatılmış ve 1.256 EYP imha edilmiş, 239 adet çeşitli cins ve çapta silah ve bunlara ait 11.041 adet mühimmat, 45 telsiz ve EYP yapımında kullanılan 40 kilogram patlayıcı madde ele geçirilmiştir.³⁴

Terörle mücadele operasyonlarının üçüncü dalgasında TSK, örgütün finans kaynaklarından biri olan uyuşturucu madde ekim alanlarını hedef alan operasyonlar gerçekleştirdiğini duyurmuştur. Diyarbakır'ın Lice, Hazro ve Kocaköy ilçelerinde, 7. Kolordu Komutanlığının idaresinde 7.500 güvenlik personelinin katılımı ile 22 Haziran-3 Temmuz 2016 tarihlerinde yapılan operasyon sonucunda 67 milyon 605 bin kök kenevir ve 15.414 kilogram esrar maddesi imha edilmiş; 14 terörist etkisiz hale getirilmiş, gözaltına alınan 305 iş birlikçiden 43'ü tutuklanmış; toplam 44 silah ve bunlara ait 1.786 mühimmat ele geçirilmiş, patlayıcı yapımında kullanılan 20 ton amonyum nitrat ile 64 EYP imha edilmiş; teröristler tarafından kullanılan 43 sığınak ve mağara kullanılmaz hale getirilmiş ve bombalı araç yapımında kullanılacağı belirlenen 22 araç ele geçirilmiştir. Operasyonlarda TSK mensubu 5 asker şehit olmuş, 7 asker de yaralanmıştır.³⁵

Terör operasyonlarının son dalgası olan 29 Ağustos-10 Ekim 2016 tarihlerinde tüm yurttaki gerçekleştirilen operasyonlar sonucunda ise 417'si ölü, 61'i yaralı, 41'i

31. TSK BA-66/16, 16 Şubat-8 Mart 2016: Şırnak-İdil, Şehit Özel Harekat Polisi Ersin Yıldırım Operasyonu

32. TSK BA-159/16, 14 Mart-3 Haziran 2016: Şırnak-Merkez, Şehit Jandarma Üsteğmen Mehmet Çifci Operasyonu

33. TSK BA-107/16, 14 Mart-20 Nisan 2016: Hakkari-Yüksekova, Şehit Jandarma Uzman Çavuş Ramazan Gülle

34. TSK BA-159/16, 14 Mart-3 Haziran 2016: Mardin-Nusaybin, Atmaca-7 Operasyonu

35. 22 Haziran-3 Temmuz 2016: Diyarbakır-Lice, Hazro, Kocaköy.

teslim alınarak ve 18'i yakalanarak toplam 537 teröristin ele geçirildiği ifade edilmiştir. Yapılan operasyonlarda 88 asker şehit olmuş, 152 asker de yaralanmıştır.

Yeni Terörle Mücadele Stratejisi

Başbakan Binali Yıldırım'ın Eylül ayında, "Savunmada değil taarruzda olacağız" sözleri yeni dönemin terörle mücadele stratejisi ile ilgili yapılan ilk açıklamalardan biri olarak önemini korumaktadır. Aslında Hakkari-Çukurca, Şırnak-Cudi ve Van-Tendürek dağında yürütülen operasyonlar değişen güvenlik paradigmasının sahaya ilk yansıması olarak ön plana çıkmaktadır. Bu operasyonlar vasıtasıyla güvenlik güçleri savunma yerine önleyici taarruzda bulunarak kritik noktalardaki terörist yapılanmalarını bertaraf etmektedir. İlk olarak sınır hattı ve sınır içinde kırsal alanlarda düzenlenen hava hareketleri ile terör gruplarının geçiş noktaları hedef alınmıştır. Böylelikle Van ve Beytüşşebap'a geçişler engellenmiştir. İkinci olarak terör gruplarının kış ayları boyunca gücünü tahkim edebileceği Tendürek ve İkiyaka dağları, Dağlıca ile Çukurca arasında kalan bölgeler terör gruplarından arındırılmaya çalışılmıştır. Güvenlik güçlerinin bu bölgelerde üstünlüğü ele geçirmesiyle kış aylarında örgütün bölgeden lojistik destek almasının da önüne geçilmiştir.³⁶

Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan da Ekim ayında yaptığı açıklamalarda Başbakan Binali Yıldırım'ın ifadelerini onaylamış ve ilk olarak 15 Ağustos'ta Şemdinli'de³⁷ daha sonra Çukurca ve Yüksekova'yı da kapsayarak Hakkari'de gerçekleştirilen operasyonların "taarruz ruhu" olarak nitelendirilen yeni güvenlik konsepti kapsamında yürütüldüğünü ifade etmiştir.³⁸ Sınır ötesi operasyonların ise "gir-çık taktiği" yerine daha kalıcı operasyonlar niteliğinde olacağını vurgulayan Erdoğan, Fırat Kalkanı Harekatı'nın da bu bağlamda geliştirilen bir operasyon olduğunu belirtmiştir.³⁹ Henüz kapsamı ve kavramsal çerçevesi tam olarak bilinmeyen yeni güvenlik konseptinin terörle mücadele ayağı savunmacı bir güvenlik anlayışından proaktif bir mücadele anlayışına geçişi yansıtmaktadır. Sınır ötesi tehditlere yönelik ise müdahaleci ve caydırıcı bir güvenlik kültürünün öne sürüldüğü bu yaklaşım, sınır ötesinde vekil aktörlerin etkili bir güç olarak kullanılması ve geleneksel olmayan tehditlere yönelik mücadele mekanizması geliştirilmesini elzem kılmaktadır.⁴⁰

36. "İşte Hükümetin Yeni Terörle Mücadele Stratejisi", *Haber Türk*, 6 Eylül 2016.

37. "Hakkari'de Bazı Alanlar "Özel Güvenlik Bölgesi" İlan Edildi", *Haber Türk*, 9 Ağustos 2016.

38. "Yeni Dönem "Taarruz Ruhü", *Takvim*, 21 Ekim 2016.

39. "Erdoğan Yeni Güvenlik Stratejisini Açıkladı: Sorunları Kapıya Dayanmadan Çözeceğiz", BBC Türkçe, 19 Ekim 2016, <http://www.bbc.com/turkce/37703106>, (Erişim tarihi: 13 Aralık 2016).

40. Murat Yeşiltaş, "Türkiye'nin Yeni Güvenlik Asabiyesi", *Sabah Perspektif*, 26 Kasım 2016.

KRONOLOJİ-PKK SALDIRILARI

14 Ocak	Diyarbakır-Çınar Diyarbakır'ın Çınar ilçesinde İlçe Emniyet Müdürlüğü binası ile yakınındaki lojmanlara saat 23.30 sıralarında bomba yüklü araç ile saldırı düzenlendi. 1'i polis olmak üzere 6 kişi hayatını kaybetti, 39 kişi de yaralandı.
17 Şubat	Ankara-Merasim Sokak Bomba yüklü araç Genelkurmay, TBMM ve kuvvet komutanlıklarının yakınında 5 askeri servis aracının geçişi sırasında patlatıldı. Saldırıda 29 kişi öldü, 61 kişi yaralandı.
13 Mart	Ankara-Güvenpark Güvenpark'ta otobüs duraklarının bulunduğu noktada bomba yüklü araçla düzenlenen saldırıda 2 saldırgan haricinde 36 kişi öldü, 125 kişi yaralandı.
27 Nisan	Bursa-Ulu Camii Bursa kent merkezinde Ulu Camii yakınında gerçekleştirilen canlı bomba saldırısında 13 kişi yaralandı.
12 Mayıs	Diyarbakır-Sur-Dürümlü Mezrası Dürümlü mezrasında PKK'nın 15 ton patlayıcı yüklü kamyonu infilak ettirmesiyle 16 kişi hayatını kaybetti.
13 Mayıs	Hakkari-Çukurca Çığlı Üs Bölgesi Hakkari Çukurca'da çıkan çatışmada 6 asker şehit düştü, 8 asker de yaralandı. Olay yerine sevk edilen Kobra helikopterin düşmesiyle 2 asker daha şehit oldu.
7 Haziran	İstanbul-Vezneciler İstanbul Vezneciler'de bomba yüklü araçla polis minibüsünün geçiş esnasında gerçekleştirilen saldırıda 7'si polis olmak üzere 11 kişi hayatını kaybetti, 36 kişi yaralandı.
19 Temmuz	Trabzon-Maçka Çatak Mevkii Trabzon'un Maçka ilçesi Çatak mevkiinde, polis kontrol noktasında çevik kuvvet minibüsüne yönelik silahlı saldırıda 3 polis şehit olurken 4'ü polis olmak üzere 5 kişi yaralandı.
31 Temmuz	Ordu-Mesudiye Topçam Bölgesi Ordu'nun Mesudiye ilçesine bağlı Topçam Jandarma Karakolu mevkiinde ihbar üzerine operasyon başlatan askerlere ormanlık alandan açılan ateş sonucu 3 asker şehit oldu, 2 asker de yaralandı.
18 Ağustos	Elazığ-Sürsürü Mahallesi Elazığ Emniyet Müdürlüğüne 5 ton patlayıcının kullanıldığı bomba yüklü araçla yapılan saldırıda 3 polis şehit oldu, 110'u polis olmak üzere 217 kişi yaralandı.
25 Ağustos	Artvin-Şavşat Artvin'in Şavşat ilçesinden Ardanuç ilçesine giden CHP Genel Başkanı Kemal Kılıçdaroğlu'nun konvoyuna Yanıklı köyü yakınlarında saldırı düzenlendi. Saldırıda 1 asker hayatını kaybederken 2 asker de yaralandı.
25 Ağustos	Şırnak-Cizre Cizre İlçe Emniyet Müdürlüğü Çevik Kuvvet Grup Amirliği yakınındaki polis noktasına patlayıcı yüklü hafriyat kamyonu ile saldırısı düzenlendi. Saldırıda 11 polis şehit oldu, 3'ü sivil 78 kişi de yaralandı.
2 Eylül	Van-Çaldıran Tendürek Dağı Van'ın Çaldıran ve Ağrı'nın Doğubayazıt ilçeleri arasındaki Tendürek dağı bölgesi Gülizar mevkiinde üs bölgesine dönen askerlere pusu kuran PKK'lı teröristlerle çatışma çıktı. Çatışmada 8 asker şehit oldu, 8 asker de yaralandı.

3 Eylül	Hakkari-Çukurca Çağlayan Köyü Çukurca ilçesi Çağlayan köyü Seni Tepe, Kale Tepe ve Dağbaşıtepe bölgesinde 1. Komando Tugay Komutanlığı tarafından sürdürülen operasyonda çıkan çatışma neticesinde 7 asker şehit oldu, 20 asker de yaralandı.
6 Ekim	İstanbul-Yenibosna İstanbul Yenibosna'da 75. Yıl Polis Merkezi Amirliği yakınlarında bomba yüklü motosikletin patlatılması sonucu 10 kişi yaralandı.
4 Kasım	Diyarbakır-Bağlar Aydın Arslan Bulvarı'nda İl Emniyet Müdürlüğüne ait Terörle Mücadele ve Çevik Kuvvet şube müdürlüklerinin bulunduğu ek bina yakınlarında bomba yüklü aracın infilak ettirilmesi ile gerçekleştirilen saldırı sonucunda 2'si polis, 1'i teknisyen ve 8'i sivil olmak üzere 11 kişi yaşamını yitirdi, 98 kişi de yaralandı.

2016'DA TÜRKİYE'NİN DEAŞ İLE MÜCADELESİ

Türkiye'nin 2016'da DEAŞ ile mücadelesi örgüt kaynaklı tehditlerin ani artışına paralel olarak yoğunlaşmış ve genişlemiştir. DEAŞ'a karşı yürütülen mücadelenin yapısı, örgütün doğup geliştiği çekirdek alanlar olan Irak ve Suriye'deki askeri ve topraksal egemenlik durumu ile yakından ilgilidir. Dolayısıyla DEAŞ'ın bu alanlarda son bir yılda kaybettiği egemenlik ve savaşma kapasitesi, örgütü özellikle coğrafi yakın çevresinde ideolojik yayılma, istikrarsızlık yaratıcı unsurları körükleme ve daha fazla potansiyel yabancı savaşçıya ulaşma gayretine itmiştir. DEAŞ'ın genel stratejisi en başından beri bunları içerse de örgütün temel yaşam alanında zor duruma düşmesi nedeniyle bu tehditlerin derecesinin hiç olmadığı kadar artması beklenmelidir. Bu strateji doğrultusunda örgütün hedef aldığı ülkelerden birisi Türkiye'dir. Özellikle 2015'in ikinci yarısından itibaren örgütün Türkiye'yi düşman olarak belirlediği, yayınlarında Türkiye'nin siyasi liderleri ve kurumlarına karşı sert bir pozisyon aldığı görülmektedir. Daha da önemlisi söylem düzeyindeki bu düşmanlığın Türkiye'ye karşı intihar bombaları şeklinde fiili saldırılara dönüşmüş olmasıdır. Bu dönüşümün temelinde Türkiye'nin DEAŞ'ı 2013 yılında Bakanlar Kurulu kararı ile terör örgütü ilan etmesi, sonrasında da örgüte karşı kriminal, hukuki ve finansal boyutlarda mücadeleye başlaması yatmaktadır.⁴¹ Türkiye'nin aldığı bu önlemlerin 2015'in ortasından sonra hız kazandığı, 2016'da ise zirve noktasına ulaştığı görülmektedir.

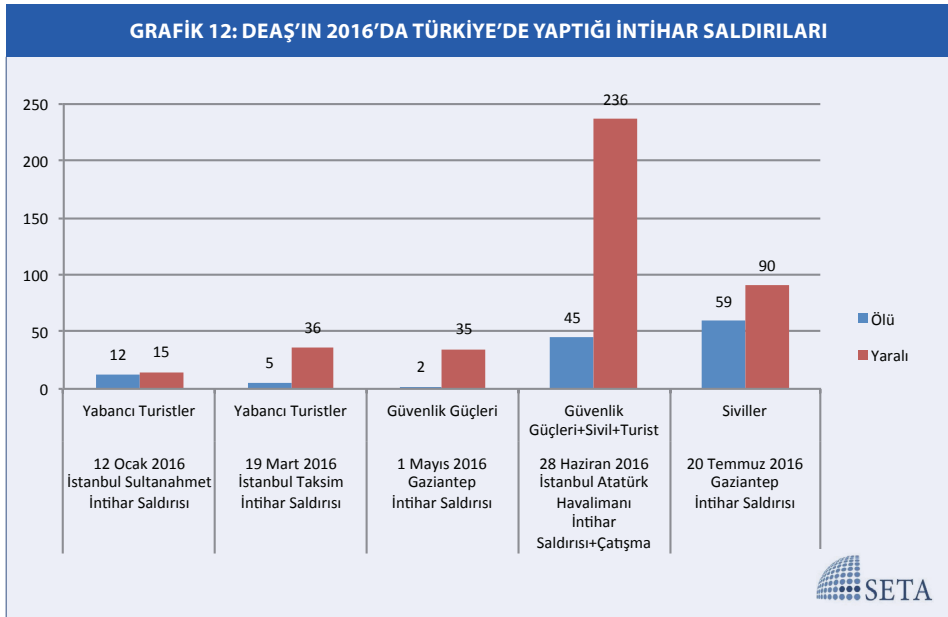
Türkiye'nin 2016'da DEAŞ ile mücadelesini dört ana boyutta incelemek mümkündür. Yurt içinde emniyet birimlerinin örgüt altyapısına yaptığı operasyonlar, kara ve hava sınırlarında fiziki sınır güvenlik sistemlerinin kurulmasının yanı sıra profesyonel kontrol ekiplerinin oluşturulmasının planlanması, örgütün Suriye'nin

41. Murat Yeşiltaş, Ömer Behram Özdemir, Rıfat Öncel, Sibel Düz ve Bilgehan Öztürk, *Sınırdaki Düşman: Türkiye'nin DAİŞ ile Mücadelesi*, (SETA Rapor, İstanbul: 2016).

kuzeyinden temizlenmesi amacıyla alınan askeri tedbirler ve son olarak DEAŞ'a karşı kurulan küresel koalisyona verilen desteğin bu dört boyutu meydana getirdiği söylenebilir. Öte yandan Türkiye'nin yürürlüğe koyduğu tedbirleri anlamak için DEAŞ'ın Türkiye stratejisinin geçtiğimiz yıl içinde ne tür süreklilikler ve kırılmalara sahip olduğuna bakmak gerekmektedir.

DEAŞ'IN 2016'DAKİ TÜRKİYE STRATEJİSİ

İlk saldırılarına bakıldığında DEAŞ Türkiye'de belirli hedeflere yönelik eylemler yapıyordu. Bu eylemlerinin amacı 5 Haziran 2015 Diyarbakır, 20 Temmuz 2015 Suruç ve 10 Ekim 2015 Ulus patlamalarında görüldüğü gibi YPG/PKK ile Suriye ve Irak'ta olan çatışmasını Türkiye topraklarına taşımak, PKK veya HDP çizgisindeki kişileri bombalı saldırılarla hedef almaktı. Aynı zamanda bunu Türkiye'den militan devşirme stratejisinin kritik bir unsuru olarak işlevselleştiriyordu. Örgüt şiddetli bir PKK karşıtlığına oynayarak hem Türkiye nüfusunun sempatisini kazanmayı amaçladı hem de Türkiye'de hassasiyet arz eden etnik ve mezhepsel hususları öne çıkararak ülkeyi istikrarsızlaştırmayı amaçladı. Örgüt sonrasında 12 Ocak 2016 Sultanahmet saldırısıyla Türkiye topraklarında ilk kez yabancı ülke vatandaşlarını hedef aldı. 19 Mart 2016 İstiklal patlaması da aynı doğrultuda yabancılara karşı yapılmış bir eylemdi. DEAŞ bu şekilde koalisyon ülke vatandaşlarını cezalandırarak mevzubahis ülkelerden intikam alıyor ve yabancı düşmanlığını kullanarak Türkiye'den militan devşirme stratejisini güçlendiriyordu.

* Verilen rakamlar medya taramasına dayanmaktadır, resmi verilerle farklılık gösterebilir.

Kilis'in ilk kez füzelerle hedef alındığı tarih olan 18 Ocak 2016 DEAŞ'ın Türkiye'ye yönelik terör stratejisi bakımından ilkleri içeriyordu: Birincisi daha önceki

saldırılarında spesifik hedefler belirleyen örgüt bu saldırısıyla rastgele sivilleri hedefledi. İkincisi DEAŞ Türkiye topraklarına ilk kez füze ile saldırdı. 16 Aralık 2015'te Başika'da konuşlanmış TSK unsurlarına yapılan füze saldırısı belki de bunun habercisiydi. Bu aynı zamanda DEAŞ'ın Suriye'deki mevzilerinden Türkiye'ye saldırılar gerçekleştirmeye başladığı anlamına geliyordu. Daha önce yurt içi veya sınır karakol alanlarına araçlarla yaklaşarak saldıran örgüt artık Suriye'nin 15-25 kilometre içerisinden saldırmaya başladı.

DEAŞ'ın 1 Mayıs'ta Gaziantep Emniyet Müdürlüğüne yaptığı canlı bomba saldırısı da örgütün Türkiye'ye yönelik stratejisindeki değişimi pekiştirdi. DEAŞ bu saldırısıyla ilk kez yurt içinde güvenlik güçlerini hedef aldı. Dolayısıyla Kilis saldırıları ve Gaziantep patlaması birlikte değerlendirildiğinde örgütün Türkiye'ye karşı yürüttüğü muğlak savaşı artık somutlaştırdığı açık olarak görülmekteydi. Bu değişim çok boyutlu sebeplerden kaynaklanacağı gibi akla ilk gelen ihtimal ise Türkiye'nin yılın ilk aylarında Halep'in kuzeyinde DEAŞ'a karşı savaşılan ılımlı muhaliflere verdiği destekti.

28 Haziran'da gerçekleşen Atatürk Havalimanı saldırısı DEAŞ eylemleri içinde potansiyel olarak en yıkıcı ve karmaşık olanıydı. Özellikle saldırıyı gerçekleştirenlerin Kafkasya uyruklu savaş tecrübesi olan teröristler olmaları ve saldırının Atatürk Havalimanı gibi insan profili bakımından uluslararası bir karakter arz eden mekanda sofistike silahlarla yapılabilmesi DEAŞ tehdidinin Türkiye için uzun vadeli stratejik bir soruna dönüştüğünü açık olarak ortaya koydu. Son olarak 20 Temmuz'da Gaziantep'te yapılan bir kına gecesi sırasında intihar saldırısı gerçekleştiren DEAŞ tekrardan Türkiye'nin sosyal uyumunu hedef seçtiğini gösterdi.⁴²

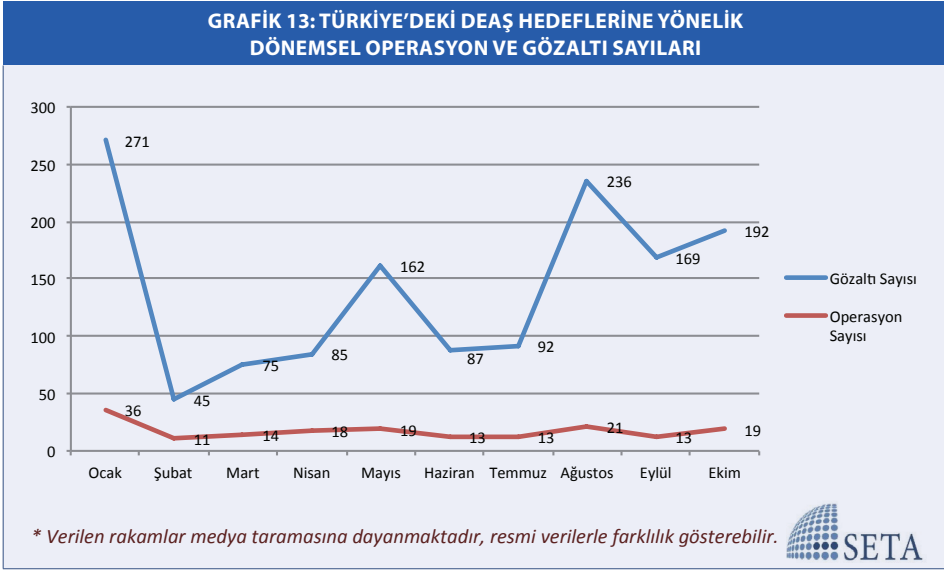
YURT İÇİNDE GERÇEKLEŞTİRİLEN EMNİYET OPERASYONLARI

Türkiye'nin DEAŞ ile mücadelesinin en önemli ve vazgeçilmez bileşeni yurt içinde örgüte karşı emniyet mensuplarınca gerçekleştirilen operasyonlar olagelmıştır. Türkiye ülkedeki muhtemel DEAŞ yapılanmalarına karşı verdiği mücadelenin yoğunluğunu 2015'in ortasından itibaren giderek artırmış, örgüt üye veya sempatanlarının üzerinde kurulan baskı 2016'da zirveye ulaşmıştır. Bu yıl DEAŞ'a karşı yapılan operasyonlar ölçek olarak çok genişlerken, baskınlara katılan emniyet mensuplarının sayısı da belirgin bir artış göstermiştir. Mesela 7 Ağustos 2016'da Adana'da örgüte ait 50 farklı adrese eş zamanlı düzenlenen operasyona 500 polis katılmıştır. Bu operasyon sonucunda aralarında bir canlı bombanın da olduğu 35 örgüt mensubu gözaltına alınmıştır.⁴³ Canlı bombanın çevresinde bu kadar kalabalık bir grubun olması aslında DEAŞ eylemcilerinin saldırı öncesinde azımsanmayacak sayıda kişiden destek aldığını göstermektedir. Aynı operasyonun diğer dikkat çekici özelliği gözaltına alınan kişilerden 20'sinin iki

42. Murat Yeşiltaş, Rifat Öncel ve Bilgehan Öztürk, "Turkey's Fight Against Daesh," *SETA Analiz*, Sayı: 23 (Kasım 2016).

43. "Adana'da 50 Adrese IŞİD Operasyonu", *Aljazeera Türk*, 7 Ağustos 2016.

gün önce de gözaltına alınıp serbest bırakılmış kişiler olmalarıdır. Yasal mevzuatın verdiği yetki çerçevesinde görev yapan emniyet, potansiyel DEAŞ mensuplarını sürekli baskı altında tutarak önleyici müdahale mekanizması oluşturmaktadır.

SALDIRILAR

DEAŞ 2016'da Türkiye'de beş intihar saldırısı düzenlemiştir. Bunlar 12 Ocak Sultanahmet, 19 Mart Taksim-İstiklal, 1 Mayıs Gaziantep, 28 Haziran İstanbul Atatürk Havalimanı ve 20 Temmuz Gaziantep saldırılarıdır. Bu saldırılar sonucunda 123 kişi hayatını kaybetmiş, 400'den fazla kişi yaralanmıştır. 2015'te DEAŞ kaynaklı bombalı saldırılar İstanbul (1), Ankara (1), Şanlıurfa (1) ve Diyarbakır'da (1) olmuştur. Bu yıl ise saldırıların 3'ü İstanbul'da, 2'si de Gaziantep'te gerçekleştirilmiştir. Öte yandan DEAŞ bu yıl da 2015'te olduğu gibi Türk güvenlik mensuplarına karşı silahlı saldırıları ve kendisine muhalif yayıncı yapan Suriyeli gazetecilere yönelik suikast eylemlerini sürdürmüştür. 10 Nisan'da Suriye'nin Halep kentinde gazetecilik yaptığı belirtilen Muhammed Zahir Şerkat Gaziantep'te sokakta yürürken başından ve elinden vurularak hayatını kaybetti.⁴⁴ 12 Haziran'da Şanlıurfa'da Suriyeli aktivist Ahmed Abdülkadir silahlı saldırıya uğradı ve yaralı olarak kurtuldu.⁴⁵ İki saldırıyı da DEAŞ üstlendi. 13 Temmuz'da ise Gaziantep'te polis memuru Hüseyin Gümüş takip ettiği DEAŞ'ın hücre evinden çıkan Suriyeli bir örgüt mensubu olan Hanifi Ç.'nin (16) silahlı saldırısı sonucunda ağır yaralandı ve tüm çabalara rağmen kurtarılamayarak şehit oldu.⁴⁶ Aynı gün içinde saldırgan Hatay'da yakalandı.

44. "Gaziantep'te Vurulan Suriyeli Gazeteci Öldü", BBC Türkçe, 12 Nisan 2016.

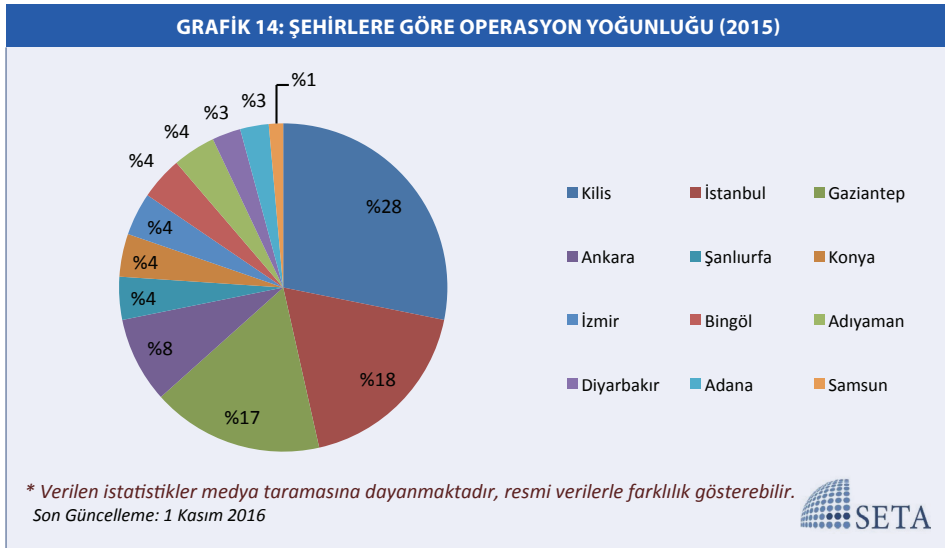
45. "Urfâ'da Suriyeli Gazeteciye Silahlı Saldırı", Ajans Urfa, 13 Haziran 2016, <http://www.ajansurfa.com/tr-tr/haberler/3126/urfada-suriyeli-gazeteciye-silahlı-saldırı>, (Erişim tarihi: 13 Aralık 2016).

46. "İŞİD'li Terörist Tarafından Vurulan Polis Şehit Oldu", *Haber Türk*, 23 Temmuz 2016.

DEAŞ yıl içinde Başika'da konuşlu bulunan Türkiye'ye ait Gedu Üs Bölgesi'ne de çeşitli saldırılarda bulunmuştur. Bu saldırıların ilki 22 Mart'ta füze ve top atışlarıyla, sonuncusu da 9 Ekim'de top ateşleriyle yapılmıştır. İki saldırıda da zayıyat verilmemiştir. Ancak 26 Mart'ta DEAŞ tarafından üs bölgesine Katyuşa füzeleri ile gerçekleştirilen saldırıda bir üsteğmen şehit olmuş, bir asker de yaralanmıştır.⁴⁷ Tüm saldırılar değerlendirildiğinde DEAŞ'ın Türkiye'ye en büyük insani kaybı intihar eylemleri ile yaşattığı görülmektedir. Aşağıda DEAŞ'ın 2016'da gerçekleştirdiği intihar saldırıları verilmiştir.

12 Ocak'ta İstanbul Sultanahmet Meydanı'nda DEAŞ militanı Nabil Fadli tarafından intihar saldırısı gerçekleştirilmiştir. Fadli 34 kişilik Alman turist kafilesinin arasına karışarak kendisini patlatmıştır.⁴⁸ Bu saldırıda 13 kişi hayatını kaybederken, 15 kişi de yaralandı. Yaşamını yitirenlerin tamamı Alman vatandaşı iken, yaralıların arasında ise yine çoğunluğu Alman olmak üzere Norveç, Peru ve Güney Kore vatandaşları da vardı.⁴⁹ Sultanahmet Meydanı bir sene önce 6 Ocak 2015'te de yine DEAŞ mensubu bir terörist olan Dağıstanlı Diana Ramazova tarafından intihar saldırısı ile hedef alınmış, olayda bir polis şehit olurken bir polis de yaralanmıştır.

19 Mart'ta İstanbul Taksim Meydanı'nda Beyoğlu Hükümet Konağı'nın önünde DEAŞ militanı Mehmet Öztürk tarafından intihar saldırısı gerçekleştirildi. Saldırıda canlı bomba haricinde 4 kişi hayatını kaybederken, 36 kişi de yaralandı. Yaşamını yitirenlerin 3'ünün ABD-İsrail ve 1'inin de İran vatandaşı olduğu belirlendi.⁵⁰ Bazı iddialar bombacının korkudan telaşa kapılarak bombayı erken patlattığını dolayısıyla asıl hedefine ulaşamadığını, bazıları ise bir turist kafile-

47. "Başika'da İlk Şehit...", *Hürriyet*, 27 Mart 2016.

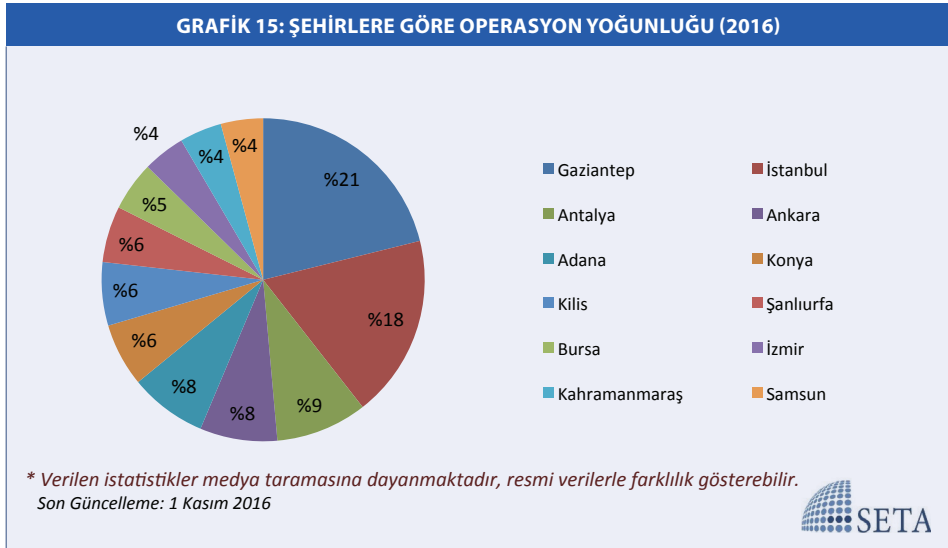
48. "Alçakça Saldırı", *Yeni Şafak*, 13 Ocak 2016.

49. "Alçakça Saldırı".

50. "İstanbul Shopping Area Hit by Suicide Bomber", BBC, 19 Mart 2016.

si geçerken özellikle bombanın patlatıldığını öne sürdü.⁵¹ Saldırıdan birkaç gün önce Almanya İstanbul'da saldırı olabileceği doğrultusunda vatandaşlarını uyarıyordu. 17 Mart'ta ise Almanya'nın Ankara ve İstanbul'daki diplomatik temsilcilikleri ve İstanbul Özel Alman Lisesi güvenlik gerekçesiyle tatil edildi. Saldırıdan bir gün sonra Süper Lig kapsamında Türk Telekom Arena'da yapılacak olan Galatasaray-Fenerbahçe maçı saldırı olacağı yönünde alınan bir istihbarattan dolayı iptal edilerek ileri bir tarihe ertelendi.⁵²

1 Mayıs sabahı Gaziantep'in Şehit Kamil ilçesinde bulunan İl Emniyet Müdürlüğüne 10 metre mesafede DEAŞ teröristi İsmail Güneş tarafından bomba yüklü araçla intihar saldırısı düzenlendi. Güneş'le beraber saldırıya iki DEAŞ mensubu daha katıldı. Patlamadan sonra uzun namlulu silahlarla emniyet binasına ateş açan teröristler daha sonra olay yerinden kaçtı.⁵³ Güneş'in ağabeyi ve babası da DEAŞ üyesi oldukları gerekçesiyle gözaltına alındılar. Saldırıda 3 polis şehit olurken, 19'u polis olmak üzere 23 kişi de yaralandı. Patlamanın ardından şehirdeki 1 Mayıs kutlamaları güvenlik endişesi dolayısıyla iptal edildi.⁵⁴

19 Mayıs'ta Gaziantep'te gerçekleştirilen operasyonda Türkiye'deki DEAŞ kaynaklı intihar saldırılarının planlayıcısı ve azmettiricisi olduğu bilinen örgütün sözde "Antep Emiri" Yunus Durmaz polis tarafından yakalanacağını anlayınca üzerindeki bombayı patlatarak intihar saldırısı düzenledi. Operasyonda Durmaz'ın eşi ve yine DEAŞ'ın önemli isimlerinden olduğu bilinen ve mavi listeden aranan kardeşi Hacı Ali Durmaz ise sağ olarak ele geçirildi.⁵⁵ Bunu müteakip bir hafta boyunca Gazian-

51. "Teröristle İlgili Yeni İddialar", *Hürriyet*, 19 Mart 2016.

52. "Galatasaray-Fenerbahçe Derbisi Ertelendi", *NTV*, 20 Mart 2016.

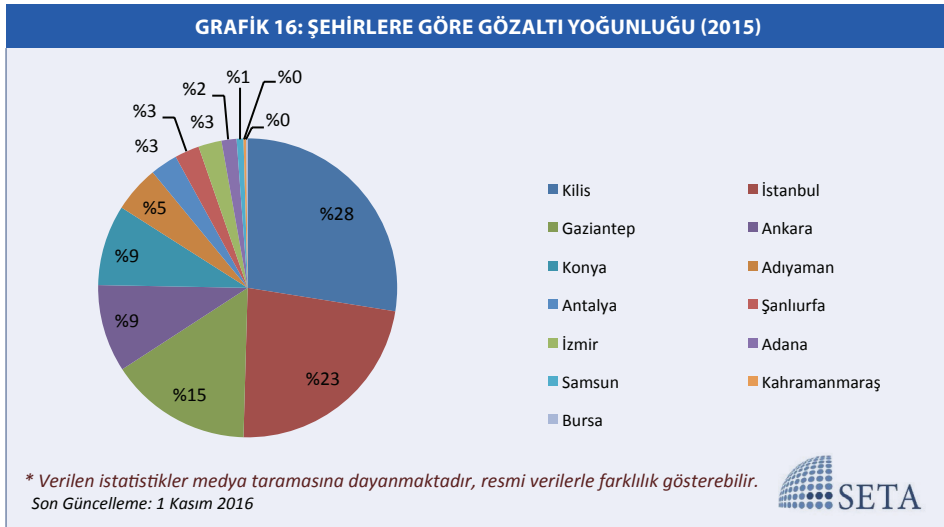
53. "Gaziantep Emniyet Müdürlüğü'ne DAEŞ Saldırdı", *Sabah*, 1 Mayıs 2016.

54. "Gaziantep Emniyet Müdürlüğü'ne Bombalı Saldırı", *Haber Türk*, 2 Mayıs 2016.

55. "Canlı Bomba, Yeleğiyle Uyuyormuş", *Sabah*, 21 Mayıs 2016.

tep'te devam eden operasyonlarda DEAŞ teröristlerine ait intihar yelekleri, kalaşnikof uzun namlulu silahlar, otomatik pompalı tüfekler, bomba düzenekleri, şarjör ve muhtelif mühimmat, makineli tabancalar ve birçok örgütsel doküman ele geçirildi.⁵⁶

28 Haziran akşamı İstanbul Atatürk Havalimanı'nda Rus vatandaşlıkları bulunan DEAŞ mensubu Özbek Rakim Bulgakov, ilk başta Dağıstanlı denilen ancak uyuşu tartışmalı olan Vadim Osmaneş ve Kırgız olduğu bilinen ancak adı tespit edilemeyen üçüncü militan intihar saldırısı düzenlediler.⁵⁷ Saldırıda 45 kişiy hayatını yitirirken 236 kişiy de yaralandı.⁵⁸ İlk belirlemelere göre hayatını kaybedenlerin 10'u yabancı uyruklu iken 3'ünün de çift vatandaşlığa sahip olduğu duyuruldu.⁵⁹ Üç saldırıdan dış hatlar terminalinin giriş, çıkış ve otopark kısımlarında önce uzun namlulu silahlarla etrafa ateş açtı ardından da üzerlerindeki bombaları patlattı. Saldırının ardından saat 22.00'da Atatürk Havalimanı tüm yurt içiy ve yurt dışı uçuşlara kapatıldı ve yaklaşık 4 saat sonra gece yarısı saat 02.00'da tekrar uçuş trafiğine açıldı. Saldırının planlayıcısı ve azmettiricisinin 1980 Çeçenistan doğumlu Ahmet Recepoviç Çatayev olduğu tespit edildi.⁶⁰ Çatayev Çeçenistan'dan Suriye'ye radikal hareketlerde uzun süre bulunmuş savaş tecrübesiy olan bir teröristti. Öte yandan bir iddiaya göre bu saldırı DEAŞ tarafından dikkatlice planlanmış, saldırının gerçekleştirilmesi için Rakka'dan gönderilen ilk iki DEAŞ timiy yakalanmış ve son gelen üçüncü tim ise başarılı olmuştu. Bu teröristlerin Türkiye'ye 25 Mayıs'ta giriş yaptığı tahmin ediliyor.⁶¹

56. "DAEŞ Operasyonlarında Cephanelik Çıktı", *Sabah*, 23 Mayıs 2016.

57. "Atatürk Havalimanı Saldırısını Gerçekleştiren Teröristlerin Uyuşukları Tespit Edildi", NTV, 30 Haziran 2016.

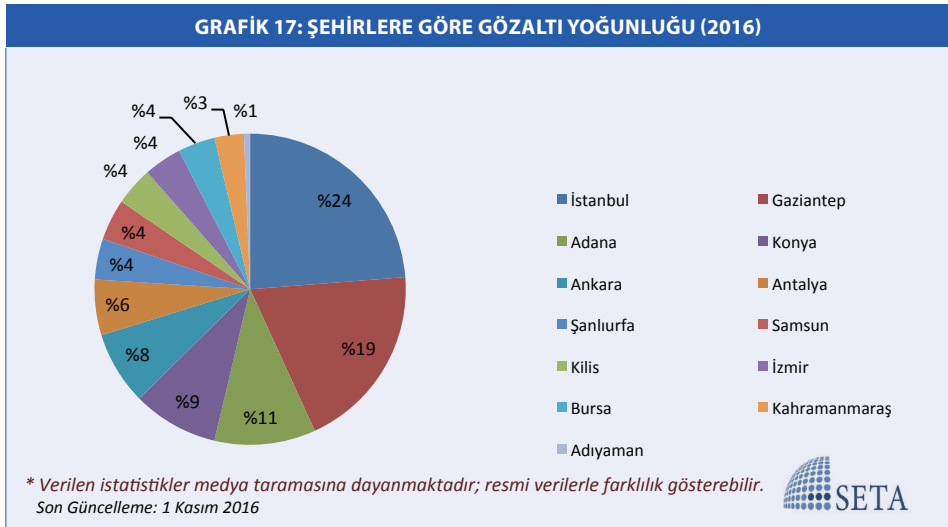
58. "Saldırıda Ölü Sayısı 45'e Yükseldi", *Yeni Şafak*, 2 Temmuz 2016.

59. Basın Duyurusu, T.C. İstanbul Valiliği, 29 Haziran 2016, <http://www.istanbul.gov.tr/tr/guncel/haberler/basin-duyurusu-29062016>, (Erişim tarihi: 13 Aralık 2016).

60. "Terör Saldırısını Terörist Ahmet Çatayev Organize Etti", TR Euronews, 1 Temmuz 2016, <http://tr.euronews.com/2016/07/01/teror-saldirisi-terorist-ahmed-catayev-organize-etti>, (Erişim tarihi: 13 Aralık 2016).

61. Nazif Karaman, "Deşet Planını Mont Bozdu", *Sabah*, 30 Haziran 2016.

20 Temmuz'da Gaziantep'te düzenlenen bir kına gecesi sırasında kimliği tam olarak belirlenemeyen DEAŞ mensubu bir terörist intihar saldırısı düzenledi. Saldırıda 59 kişi hayatını kaybederken, 90'ın üzerinde kişi de yaralandı. Olay yerinde bir adet parçalanmış canlı bomba yeleği bulundu. Cumhurbaşkanı Erdoğan saldırının 12-14 yaşlarında bir çocuk canlı bomba tarafından gerçekleştirildiğini belirtti.⁶² Öte yandan damadın annesi Muhbet Akdoğan ise patlamadan önce canlı bombayı gördüğünü, çocuk değil yetişkin biri olduğunu ifade etti.⁶³ Bazı görgü tanıkları ise canlı bombanın yanında 25 yaşlarında iki kişi ile geldiği ve patlamadan sonra bu kişilerin kaçtıklarını söyledi.⁶⁴ Daha sonra ise Başbakan Yıldırım canlı bombanın kimliğinin henüz tespit edilemediği beyanında bulundu.⁶⁵ Dolayısıyla saldırının kim tarafından yapıldığı henüz açığa kavuşmuş değildir.

24 Ağustos'ta başlatılan Fırat Kalkanı Harekatı ile birlikte yurt içinde de operasyonlar yoğunlaştırıldı. DEAŞ'a karşı Ağustos'ta yurt genelinde gerçekleştirilen operasyonlarda 259 kişi gözaltına alınmış, bunların 50'si tutuklanmıştır.⁶⁶ Yine bu operasyonlarda Türkiye için DEAŞ kaynaklı en büyük tehditlerden birinin intihar saldırıları olduğu anlaşılmıştır. Mesela 19 Eylül'de Şanlıurfa'da yapılan operasyonda iki DEAŞ teröristi yanlarında 24 kg TNT, intihar yelekleri, el yapımı bombalar ve muhtelif mühimmat ile yakalanmışlardır.⁶⁷ Ekim ayında gerçekleştirilen operasyonlar sonucu da 306 kişi gözaltına alınmış ve bunların 45'i tutuklanmıştır.

62. "Gaziantep'te Bombalı Saldırı!", *Haber Türk*, 21 Ağustos 2016.

63. "Gaziantep'te Damadın Annesi Canlı Bombayı Görmüş", *CNN Türk*, 23 Ağustos 2016.

64. "Gaziantep'de Katliam!", *Hürriyet*, 21 Ağustos 2016.

65. "Başbakan Yıldırım'dan Gaziantep Saldırısına İlişkin Açıklama", *NTV*, 22 Ağustos 2016.

66. Tuba Karahan, "DAEŞ'e Yönelik Operasyonlar Fırat Kalkanı Harekatı'yla Taçlandı", *AA*, 1 Eylül 2016.

67. "2 DAEŞ'li Canlı Bomba Yakalandı", *Yeni Şafak*, 19 Eylül 2016.

8 Ekim'de Diyarbakır'dan gelen istihbarat üzerine Ankara'da Haymana yolu civarında yapılan operasyonda bombalı araçla eylem hazırlığındaki iki terörist, polisin "teslim ol" çağrısı üzerine kendilerini patlattı. Teröristlerin Ankara Gar Patlaması'nın yıl dönümü olan 10 Ekim tarihinde intikam eylemi gerçekleştirecekleri değerlendirildi. Olay yerinde bulunan kimlik Bingöl doğumlu Harun Arslan'a ait çıktı. Harun Arslan'ın bir süredir Diyarbakır'da görülmediği öğrenildi. İkinci bombacının ismi ise Mahide Ataş olarak medyaya yansdı.⁶⁸

16 Ekim'de Gaziantep Üniversitesi'nin karşısında bulunan 500 Evler Mahallesi'nde gerçekleştirilen operasyonlarda DEAŞ mensubu 2 canlı bomba kendini patlattı. Teröristlerin kendilerini patlatması sonucunda 3 polis şehit olurken 8 kişi de yaralandı.⁶⁹ Kendisini patlatan ilk canlı bomba Mehmet Kadir Cabael Gaziantep genelindeki faaliyetleri yöneten, örgüt mensuplarına lojistik destek sağlayan ve canlı bomba hücrelerini yönlendiren DEAŞ'ın önemli bir ismiydi ve İçişleri Bakanlığının turuncu listesinde yer alıyordu. Cabael'in hedefinin olay günü aşure etkinliği düzenleyen Alevi Kültür Derneği olduğu belirtildi. Yunus Durmaz'dan sonra Cabael'in de etkisiz hale getirilmesiyle DEAŞ'ın Türkiye'de Gaziantep'e yerleştiği iki kritik ismi ortadan kaldırılmış oldu.

19 Ekim'de Ankara'nın Etimesgut ilçesi Eryaman mahallesinde bulunan bir apartman dairesine gece yarısı yapılan polis baskınında, DEAŞ mensubu canlı bomba Ahmet Balık, "teslim ol" çağrısına ateş ile karşılık vermesi üzerine çıkan çatışma sonrasında ölü olarak ele geçirildi. Teröristin kaldığı evde yüksek miktarda bomba yapımında kullanılan malzeme bulundu. DEAŞ'ın Rakka'daki kamplarında eğitim aldığı belirlenen ve kamera kayıtlarından daha önce Anıtkabir ve Eski Meclis çevresinde keşif yaptığı tespit edilen teröristin 29 Ekim kutlamalarında Anıtkabir'de bir eylem gerçekleştirmeyi planladığı değerlendirildi.⁷⁰

4 Kasım'da Diyarbakır'ın Bağlar ilçesinde bulunan Emniyet Müdürlüğü'nün Terörle Mücadele ve Çevik Kuvvet şubelerinin yer aldığı ek binası yakınlarında bomba yüklü bir araçla saldırı düzenlendi. 2 polisin şehit olduğu saldırıda 9 kişi hayatını kaybetti, 100'den fazla kişi de yaralandı. Yetkililerin saldırıyı PKK'nın yaptığı yönündeki açıklamalarına rağmen DEAŞ kendisine bağlı Amaq haber ajansından eylemi üstlendiğini duyurdu. Bundan iki gün sonra ise TAK, saldırıyı kendisinin yaptığını duyurdu.

SINIR GÜVENLİĞİNİ ARTIRMAYA YÖNELİK ALINAN TEDBİRLER

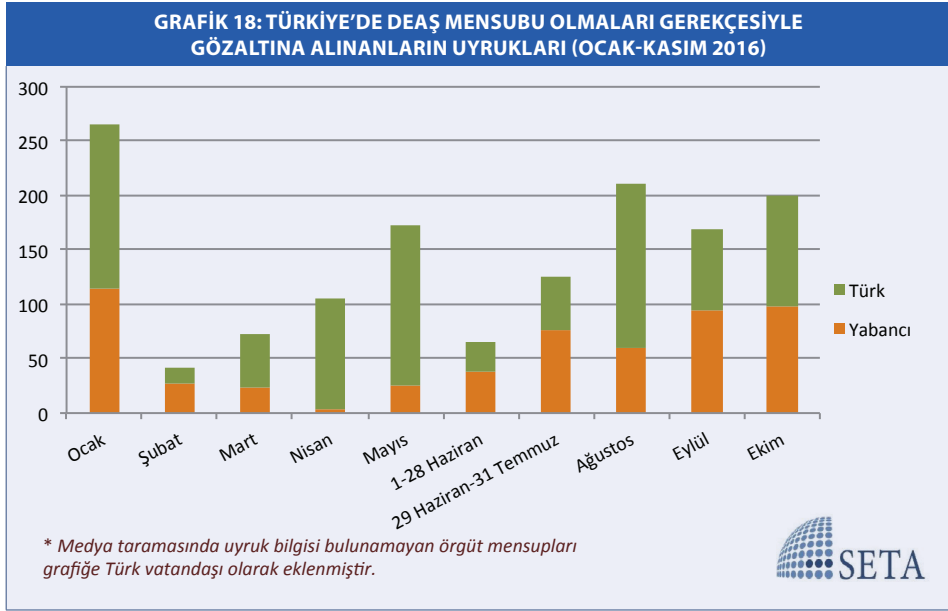
DEAŞ'ın tüm dünyada bir fenomen haline gelmesinin yarattığı küresel ölçekteki YTS mobilizasyonu, Suriye ve Irak'a ana geçiş güzergahı olması sebebiyle Türkiye'yi topraklarından seyahat edilecek bir hedef haline getirmiştir. Öte yandan Türkiye'nin

68. "2 Canlı Bomba Ankara'da Kendini Patlattı", NTV, 8 Ekim 2016.

69. Volkan Işık, "DEAŞ'a 'Üst Düzey' Darbe", AA, 1 Eylül 2016.

70. Yüksel Temel, "Ankara'yı Kana Bulayacaklardı", *Sabah*, 31 Ekim 2016; "Ankara'da DAESH'li Bir Canlı Bomba Öldürüldü", *Yeni Şafak*, 19 Ekim 2016.

Suriye ve Irak ile paylaştığı uzun sınır hattı, çatışma bölgelerinin bitişiğinde olması nedeniyle yasa dışı lojistik faaliyetlere militan, silah ve mühimmat akışlarına maruz kalan bir alana dönüşmüştür. Dolayısıyla Türkiye, güneyinde oluşan terör kuşağına karşı sert önlemler almak zorunda kalmıştır. Başlangıçta caydırıcılık temelinde tasarlanan ve misliyle karşılık ilkesi doğrultusunda uygulanan bu önlemler, zaman içinde yetersiz görülmelerinin ardından TSK unsurlarının desteklediği Özgür Suriye Ordusu (ÖSO) birlikleriyle doğrudan bir askeri harekate dönüşmüştür.⁷¹

Sınır güvenliği konusunda Türkiye'nin risk ve tehditlere en çok maruz kalan bölgesi güneyindeki Kilis ve Gaziantep şehirleridir. DEAŞ bu şehirlerde çeşitlilik arz eden saldırılarının yanı sıra militan geçişi, depolama, propaganda ve patlayıcı imalatı gibi kritik işlevleri de icra etmeye çalışmıştır. 2016'da örgütün sınır hattında Türkiye'ye arz ettiği tehditlerin başında Kilis'e düzenlediği roket saldırıları gelmiştir. Yıl içinde DEAŞ ilk kez 18 Ocak'ta Kilis'e Katyüşa füzeleri ile saldırmıştır. Özellikle Nisan ortasından başlayarak Mayıs'ın ilk haftasına kadarki dönemde örgüt Kilis'e her gün defalarca füzelerle saldırı gerçekleştirmiştir. Örgüt 7 Nisan-7 Mayıs tarihleri arasında Kilis'e 40'tan fazla füze atmış ve son olarak 26 Ekim'de Kilis'e yine roket atmayı başarabilmiştir. Bu saldırıların büyük çoğunluğu Rus yapımı Katyüşa roketleri ile yapılmıştır. Bu roketlerin eski teknoloji ürünü olmalarının, kaynağında tespitlerinin yapıp hedefe ulaşmadan imha edilmelerini zorlaştırdığı değerlendirilmektedir.⁷² 18 Ocak'tan bu yana DEAŞ 80'den fazla kez

71. Murat Yeşiltaş, Rıfat Öncel ve Bilgehan Öztürk, "Turkey's Fight Against DAESH", *SETA Analiz*, Sayı: 23, (Kasım 2016).

72. Arda Mevlütoğlu, "Katyüşa'lar, HIMARS'lar ve Ötesi", Siyah Gri Beyaz, 29 Nisan 2016, <http://www.siyahgribe-yaz.com/2016/04/katyusalar-himarslar-ve-otesi.html?pref=tw>, (Erişim tarihi: 13 Aralık 2016).

roketle Kilis'e saldırmış, bu saldırıların sonucunda 20'nin üzerinde sivil yaşamını yitiren, 80'den fazla kişi de yaralanmıştır.

Katyuşa tehdidinde karşı Türkiye üç boyuttan oluşan önlemler dizisi hayata geçirmiştir: Birincisi Türkiye'nin sınır hattından DEAŞ mevzilerine yönelik düzenli olarak yaptığı topçu atışlarıdır. Fırtına obüslerinin bu görev için kullanımının devamının yanı sıra 40 kilometreden fazla menzili olan yerli üretim T-122 çok namlulu roketatar (ÇNRA)⁷³ sistemleri de sınır hattında konuşlandırılmıştır. Aynı zamanda yerli üretim İHA'lar sınır hattında sürekli gözetleme uçuşları gerçekleştirmiş ve faaliyet sayıları çoğalmıştır. Buna ek olarak sınır hattında görev yapan asker mevcudiyeti de artırılmıştır.

İkincisi koalisyonun devreye sokularak ABD'ye ait Predatör İHA'lar ile örgüt hedeflerinin yok edilmesidir. Cehennem ateşi (Hellfire) füzesi taşıyan bu İHA'lar tehdit oluşturan hareketli hedeflere karşı tehdidi kaynağında yok etme doğrultusunda etkili bir ateş gücü sağlamaktadır. Bu bağlamda mesela 1 Mayıs'ta İncirlik'te konuşlu bulunan 4 ABD MQ-1 silahlı İHA'sının Suriye'de 29 DEAŞ militanını öldürdüğü ve 5 örgüt mevzisini imha ettiği açıklanmıştır.

Üçüncüsü ise halkı bilgilendirme ve farkındalık yaratmaya yönelik tedbirlerden oluşan toplumsal boyuttur. Olası füze saldırılarına karşı vatandaşları mümkün olduğunca kısa sürede haberdar etmek amacıyla Kilis'e hava alarm ikaz sistemi kurulmuştur. Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığının (AFAD) tasarladığı proje ile şehre siren sistemi koyularak halkın önceden uyarılması; sosyal medya, hücrel mesajlar ve akıllı cihazların da bu doğrultuda etkin bir şekilde kullanılması planlanmıştır.⁷⁴ Öte yandan Kilis'teki sağlık personelinin artırılması ve ailelere psikolojik destek sağlanması, daha önce terör kaynaklı çatışmaların yaşandığı şehirlerde kullanılan zırhlı ambulansların şehre gönderilmesi gibi tedbirler uygulamaya konulmuştur. Bunun yanında maddi olarak zarar görenlere ödeme yapılması için Kilis'e iki etapta verilmek üzere 10 milyon TL tahsis edilmiştir.⁷⁵

Alınan önlemler ve uluslararası koalisyon ile artırılan iş birliğiyle beraber Mayıs sonundan itibaren Kilis'e atılan füzeler durduruldu ve bu tarihten sonra DEAŞ nadiren Kilis'i hedef alabildi. Uzun vadede Türkiye'nin hava savunma sistemi ihtiyacını karşılayacak araştırmalar ise bir süredir gerçekleştirilmeye çalışılıyordu. DEAŞ tarafından Kilis'in sürekli füzelerle hedef alınması bu ihtiyacın aciliyetini açık olarak gözler önüne serdi. Bu bağlamda tamamen milli imkanlarla üretilen Serhat ve Korkut sistemleri Katyuşa ve benzeri füzeleri havada engelleyerek imha

73. "T-122 ÇNRA, 122 mm.lik Çok Namlulu Roketatar", Roketsan, <http://www.roketsan.com.tr/urunler-hizmetler/kara-sistemleri/satihtan-satiha-roket-sistemleri/t-122-cnra-122-mm-lik-cok-namlulu-roketatar>, (Erişim tarihi: 13 Aralık 2016).

74. "AFAD Güvenli Hava Sahası Kuruyor", *Yeni Şafak*, 14 Mart 2016; "Hava Saldırılarına Karşı Sınırdaki Alarm Sistemi", *Milliyet*, 30 Mart 2016; Tolga Şardan, "Davutoğlu'ndan Kilis'e Master Plan Talimatı", *Milliyet*, 2 Mayıs 2016.

75. "Kilis İçin Ek Tedbirler", *Sabah*, 26 Nisan 2016; "Başbakan Davutoğlu Kilis İçin Alınan Önlemleri Açıkladı", CNN Türk, 26 Nisan 2016.

etmeyi amaçlıyor.⁷⁶ Milli Savunma Bakanı Fikri Işık, Ekim ayı başında Korkut'un laboratuvar testlerinin başarıyla tamamlandığını, sahada test aşamasına en kısa sürede geçileceğini belirtti.⁷⁷ ASELSAN tarafından 2010'da geliştirilmeye başlanan Korkut, 1 Aralık 2015'te Konya Karapınar'da bulunan Milli Savunma Bakanlığı Atış, Test ve Değerlendirme Grup Komutanlığında yapılan testlerde katapulttan atılan yüksek hızlı hedef uçağını ASELSAN'ın geliştirdiği yerli radar sistemiyle tespit edip başarılı bir şekilde vurarak düşürmüştü.⁷⁸

Sınır güvenliği açısından en önemli sorunlardan bir diğeri geleneksel olarak YTS seyahatlerinin önlenmesi olmuştur. Türkiye'nin YTS ile mücadelesi en başından beri birbirini destekleyen dört aşamalı bir mekanizmaya dayanmaktadır⁷⁹ ve 2016'da da bu mekanizma yürürlükte olmuştur: Bunlardan birincisi DEAŞ militanı olma potansiyeli taşıyan kişi veya grupların kaynak ülkeden çıkışının engellenmesidir. İkinci aşama bir şekilde kaynak ülkeden ayrılan YTS'nin havaalanlarında kurulan Risk Analiz Birimleri ekiplerince tespit edilmesidir. Türkiye'ye girmeyi başaran YTS'lerin ise emniyet birimlerinin yaptığı çalışmalarla etkisiz hale getirilmeleri amaçlanmıştır. Son aşamayı ise militanların Türkiye-Suriye sınır hatında giriş-çıkış yaparken yakalanmaları oluşturmaktadır. Bugüne değin YTS seyahatlerinin önlenmesi konusunda diğer devletlerin Türkiye ile yeterince iş birliği yapmadıkları ve uyarılara rağmen gerekli önlemleri almadıkları görülmüştür. Mesela Paris saldırılarını düzenleyen İbrahim Abdeslam Türkiye tarafından Fransa'ya iade edilen isimlerden biriydi. Paris saldırılarının diğer faili Ömer İsmail Mustafa konusunda da Fransa, Türkiye tarafından uyarılmıştı. Yine Brüksel'de yapılan intihar saldırılarının faili İbrahim Bakraoui'nin daha önce Türkiye'de yakalanıp sınır dışı edildiği ve muhatap ülkelere bilgi verildiği ancak bu ülkelerin yeterince önlem almadığı görülmüştür.⁸⁰

Öte yandan Türkiye'ye giriş yasağı konan kişi sayısı Eylül 2016 itibarıyla 145 ülkeden 52.075 kişiye ulaşmıştır. 98 ülkeden 3.790 kişi ise sınır dışı edilmiştir.⁸¹ Göç İdaresinin 8 Kasım'da yenilediği verilerine göre ise Türkiye'de 2016'da yakalanan düzensiz göçmen sayısı 156.733 olarak belirlenmiştir.⁸² Bunların 66.552'sinin Suriyeli, 28.339'unun da Iraklı olması yasa dışı insan mobilizasyonunun başlıca nedenlerinin bölgedeki iç savaş ortamı ve DEAŞ varlığı olduğunu göstermektedir.

Sınır güvenliği konusunda Türkiye'nin elini bağlayan en önemli hususlardan biri yetki çatışması ve bürokratik hantallığa sebebiyet veren çok başlı yapıya sahip

76. "Kilis, 'Serhat' ve 'Korkut'a Emanet", *Milliyet*, 22 Mayıs 2016.

77. "Sınır Güvenliği 'KORKUT' ve 'Serhat'a Emanet", *Sabah*, 3 Ekim 2016.

78. "KORKUT Testleri Başarıyla Geçti", *Vatan*, 13 Aralık 2015.

79. Yeşiltaş vd., *Sınırdaki Düşman*.

80. "Türkiye Yakalayıp İade Ediyor, Avrupa Serbest Bırakıyor", *Haber Türk*, 25 Mart 2016.

81. "Gereği Yapılmıştır", *Milliyet*, 1 Eylül 2016.

82. "Düzensiz Göç", T.C. İçişleri Bakanlığı Göç İdaresi Genel Müdürlüğü, http://www.goc.gov.tr/icerik6/duzensiz-goc_363_378_4710_icerik, (Erişim tarihi: 13 Aralık 2016).

hudut muhafaza teşkilatıdır. Bu sorunu aşmak için halihazırda önemli bir süredir çalışmalar yapılmaktadır. Bu bağlamda hükümetin 2017 yılı programında İçişleri Bakanlığına bağlı silahla donatılmış bir sınır güvenliği teşkilatının kurulması öngörülerek bu görevin icrasının tek bir çatı altında toplanması hedeflenmektedir.⁸³

Türkiye'nin Suriye sınır hattında yürürlüğe koyduğu fiziki sınır güvenliği projesi 2016'da da devam etti. Bu projenin önemli bileşenlerinden olan sınıra duvar örme çalışmaları hızlandırıldı. Suriye'nin kuzeyinde yoğunlaşan asimetrik tehditlere karşı Hatay'ın Yayladağ ilçesinde başlatılan modüler duvarlar ve akıllı kuleler yerleştirme çalışmaları Ekim ayında Kilis'e kadar ulaştı. Bölgeye dikilen beton bloklar 3 metre uzunluk, 4 metre yükseklik ve 7 ton ağırlığa sahip. Kuleler ise 8 metre yüksekliğinde olup zırh ve akıllı silah sistemleriyle donatılıyor. Ayrıca yasa dışı geçiş ve diğer illegal faaliyetleri gözetlemek ve önlemek amacıyla otomatik anons sistemleri de bu kulelere yerleştirildi.⁸⁴ 2 Kasım'da Milli Savunma Bakanı Fikri Işık ile Kara Kuvvetleri Komutanı Orgeneral Salih Zeki Çolak birlikte hudut birliklerini ziyaret etmiş ve incelemelerde bulunmuştur. Bu ziyaretinde Işık, Suriye sınırına 268 kilometre uzunluğunda duvar çekildiğini vurgulamıştır. Işık, 520 kilometre daha duvar çekileceğini ve bunun yaklaşık 200 kilometresinin ihalesinin yapıldığını ifade etmiştir. Ayrıca coğrafi olarak duvar örmeye engel olan yaklaşık 85 kilometre uzunluktaki arazide de farklı tedbirlerin alınacağını, önümüzdeki yılın birinci yarısında 911 kilometrelik Suriye sınırının tamamının bitirilmesini düşündüklerini ifade etmiştir.⁸⁵

Öte yandan duvar örülmesi mümkün olmayan dağlık, engebeli araziler, nehir geçişleri ve kanyonların bulunduğu yerlere arazi şartlarına uygun esnek çelik kafeslerin örülmesi planlanmaktadır. Suriye sınırında yaklaşık 85 kilometrelik hattın bu çelik kafeslerle kapatılması öngörülmüyor.⁸⁶ Türkiye Suriye sınırının yanı sıra 2016'da Irak sınırının da bazı noktalarında fiziki güvenlik önlemleri alınmaya başlanmıştır. PKK'nın önemli yurt dışı geçiş noktalarından olan Cizre ve Silopi bölgelerine de beton duvarlar örülmemektedir. Bu duvarların önlerine ayrıca hendekler kazılmaktadır. Bunun yanında hakim tepelere zırhlı ve mekanize birlikler konuşlandırılarak sınır güvenliği desteklenmektedir. Sıkı eğitim programıyla tanınan ve yurt dışında barış gücü operasyonlarına katılan 28. Mekanize Piyade Tugayı'nın Silopi'ye taşınmasının gerekçelerinden birinin de sınırdaki tehlikelere karşı ek önlem almak olduğu değerlendirilmektedir. Yine Suriye sınırında olduğu gibi Irak sınırında da akıllı kuleler, çelik kafesler, projektör aydınlatma sistemleri, termal kameralar ve hava gözetleme sistemleri yerleştirilecektir.⁸⁷

83. "Profesyonel Sınır Kolluğu Teşkilatı Kuruluyor", AA, 2 Kasım 2016.

84. "Suriye Sınırında Modüler Duvar Çalışmaları Sürüyor", AA, 19 Ekim 2016.

85. "Işık: Sınırın Sıfır Noktasındaki Hudut Birliklerinde Önemli Çalışmalar Yürütülüyor", AA, 2 Kasım 2016.

86. "Irak Sınırına Hendekli Duvar", *Haber Türk*, 6 Kasım 2016.

87. "Irak Sınırına Hendekli Duvar".

SURİYE VE IRAK'TA DEAŞ İLE MÜCADELE

Fırat Kalkanı Harekatı

Fırat Kalkanı Harekatı öncesinde Türkiye'nin güneyinde DEAŞ'a karşı mücadelesi caydırıcılık temelinde misliyle yanıt prensibine göre uygulanıyordu. Bu bağlamda Türk topçuları istikrarlı bir şekilde Suriye'nin kuzeyindeki örgüt mevzilerini vuruyordu. Mesela yalnızca Ocak-Mart 2016 arasında 487 DEAŞ hedefi vurulmuş ve en az 86 terörist etkisiz hale getirilmiştir.⁸⁸ Türkiye 24 Ağustos 2016'da başta DEAŞ olmak üzere çevresindeki terör örgütlerinin yarattığı her türden tehdidi bertaraf ederek Suriye sınırında güvenliği sağlamak ve uluslararası koalisyona sahada savaşan etkili ve meşru bir kara gücü olarak destek vermek gayesiyle Fırat Kalkanı Harekatı'nı başlatmıştır. Harekatın başladığı gün ilk hedef olan Cerablus DEAŞ'tan temizlenmiştir. Harekat Türk Silahlı Kuvvetleri Müşterek Özel Görev Kuvveti'nin desteklediği ÖSO güçleri tarafından yürütülmektedir. Fırat Kalkanı Harekatı'nı Türkiye'nin sınırlarını terör örgütlerinden temizlemek, uluslararası koalisyona sahada destek vermek, Suriye'nin toprak bütünlüğünü korumak, bölgeyi terör örgütlerinden arındırarak daha fazla göçün önüne geçmek, Suriyelilerin insani yardımlara ulaşımını sağlamak ve kolaylaştırmak amaçlarıyla başlatılmıştır.

Harekatın ilk haftasında Cerablus ile beraber 38 köy kurtarılmış, Azez-Cerablus hattında 400 kilometre kareden fazla alan teröristlerden temizlenmiştir. Güneyde Fırat Nehri'nin kolu Sacu Çayı'na ulaşarak Türkiye sınırından 24 kilometre derinlik sağlanmıştır.⁸⁹ Harekatın birinci ayının sonunda 1.200 kilometre karelik alan teröristlerden temizlenmiş, 20 binden fazla Suriyeli Cerablus'a dönmüştür. Bu süre zarfında terör örgütlerine ait 900'den fazla hedef vurulmuştur.⁹⁰ 16 Ekim'de ise ÖSO güçleri DEAŞ'ın sembolik olarak büyük önem atfettiği Dabık kasabasını ele geçirmiştir.⁹¹ Harekatın ikinci ayı sonunda ÖSO 156 meskun mahalde kontrolü sağlamış, 31 mayın ve 1.299 EYP imha edilmiştir.⁹²

Türkiye harekat kapsamında son olarak 13 Kasım günü sabah ve akşam olmak üzere iki ayrı saat diliminde Suriye'de bulunan Bab bölgesine kendi savaş uçakları ile hava harekatları düzenlemiş ve 15 hedefe 16 hava saldırısı gerçekleştirilmiştir. Bunun sonucunda DEAŞ'a ait 10 savunma mevzisi, 2 karargah binası, 2 komuta merkezi ve 1 cephanelik imha edilmiştir.⁹³ Bunun yanında patlayıcı tespit ve imha timleri de bölgede yerleştirilmiş bulunan 14 EYP'yi kontrollü bir şekilde patlatarak emniyeti sağlamıştır. 14 Kasım itibarıyla Fırat Kalkanı Harekatı'nın başından bugüne değin toplamda 1.520 EYP kontrollü olarak patlatılırken, çoğu tuzaklanmış 36 mayın da

88. "Türkiye'nin Yabancı Terörist Savaşçılarla Mücadelesi", T.C. Dışişleri Bakanlığı Bilgi Notu, http://www.mfa.gov.tr/turkiye_nin-yabanci-terorist-savascilarla-mucadelesi.tr.mfa, (Erişim tarihi: 6 Mayıs 2016).

89. "İşte Fırat Kalkanı'nda İlk Haftanın Bilançosu", Haber 7, 30 Ağustos 2016.

90. Mehmet Yılmaz Güldaş, "Fırat Kalkanı Harekatı'nın Bir Aylık Bilançosu", AA, 23 Eylül 2016.

91. "ÖSO Suriye'de Dabık köyü ve Soran Beldesini DEAŞ'tan Aldı", AA, 16 Ekim 2016.

92. Twitter, <https://twitter.com/firatkalkani16>

93. "Türk Jetleri El-Bab'da 15 Hedefi Vurdu", AA, 14 Kasım 2016.

harekat süresince etkisiz hale getirilmiştir.⁹⁴ 21 Kasım'da operasyonun 90. günü sonunda da ÖSO tarafından 215 meskun mahalde kontrol sağlanmış, 40 mayın ve 1.673 EYP kontrollü olarak imha edilmiştir.⁹⁵

Fırat Kalkanı Harekatı kapsamında DEAŞ'tan temizlenen bölgelere Türkiye tarafından iç savaş ortamından kaçan Suriyeli aileler yerleştirilmekte, sağlık ve gıda yardımları ile savaşın yaraları sarılmaya çalışılmaktadır. Mesela Halep, Hama ve Rakka'daki çatışmalardan kaçan yaklaşık 200 aile terör örgütlerinden temizlenmiş Suriye-Türkiye sınırında 300-400 çadır kurmuşlardır. Türkiye sınır bölgesini güvenli gördüklerini ifade eden bu aileler halihazırda inşası devam eden çadır kentin tamamlanmasını beklemektedir.⁹⁶

Musul Operasyonu

Türkiye son bir yıldır Irak'ın kuzeyinde de DEAŞ ile mücadelesini sürdürmektedir. Özellikle Musul çevresinde gerçekleştirilen bu mücadele ile 17 Ekim gece yarısı Irak Başbakanı Haydar İbadi tarafından başlatıldığı duyurulan Musul Operasyonu öncesinde uygun askeri ve stratejik zeminin oluşmasına önemli bir katkıda bulunulmuştur. Türkiye Aralık 2015'ten Ekim 2016'ya kadar olan zaman diliminde Musul'daki DEAŞ hedeflerine Fırtına obüsleriyle 3.537, tanklarla 1.128, zırhlı muharebe araçlarıyla 870, havan ile 1.285 olmak üzere toplam 6.820 atış gerçekleştirmiştir. Bu atışlar sonucunda 690 DEAŞ militanının etkisiz hale getirilmesinin yanı sıra örgüte ait 555 bina ve barınak, 106 araç, 34 Katyüşa füzesi mevzisi, bir adet tank, 5 adet top, birçok namlulu roketatar ve 11 Doçka mevzisi imha edilmiştir.⁹⁷ Bunun yanında 1990'lardan beri bölgede bulunan Türk Özel Kuvvetleri Musul'un yerel unsurlarına askeri eğitim ve yardım sağlayarak şehrin kurtarılmasının orada yaşayan halk tarafından gerçekleştirilmesini amaçlamıştır. Bu kapsamda Türkiye Gedu Üs Bölgesi'nde Musullulardan oluşan 1.200'den fazla gönüllüyü eğitmiştir.⁹⁸ Bunun yanında Türkiye Musul çevresinde DEAŞ'a karşı hava saldırıları da düzenlemiştir. Dolayısıyla Türkiye 2016'da Musul'un kuzeyinde Suriye'de de olduğu gibi DEAŞ'a karşı tank, top, havan ve zırhlı muharebe araçlarının kullanımını içeren, sahada özel kuvvet unsurları ve havada ise uçaklarla desteklenen hibrit bir askeri mücadele stratejisi uygulamıştır.

ULUSLARARASI KOALİSYONA VERİLEN DESTEK

Türkiye'nin DEAŞ'a karşı kurulan uluslararası koalisyona olan katkısı 2015'in başına dayanmaktadır. Türkiye Şubat 2015'te koalisyona olan desteğini ifade etmiş,⁹⁹ Haziran'da ABD'nin silahsız İHA'larını üslerinde konuşlandırmasına izin vermiş, 24

94. "Türk Jetleri El-Bab'da 15 Hedefi Vurdu".

95. Twitter, <https://twitter.com/firatalkani16>

96. Yasin Dikme, "Allah Türkiye'den Razı Olsun, Burayı Terörden Temizledi", AA, 14 Kasım 2016.

97. "TSK'nın DAEŞ ile Mücadelesi", *Haber Türk*, 16 Ekim 2016.

98. Twitter, <https://twitter.com/firatalkani16>

99. "Türkiye'nin Yabancı Terörist Savaşçılarla Mücadelesi".

Temmuz'da askeri üslerini koalisyonun kullanımına açmış¹⁰⁰ ve 24 Ağustos 2015'te de resmi olarak Özgün Kararlılık Operasyonu'na katılmıştır.¹⁰¹ Türkiye'nin 2015'te koalisyona verdiği destek DEAŞ'ı geriletme ve yok etme (*degrade and destroy*) stratejisine bir katkı anlamına gelmiştir. 2016'da ise bu strateji DEAŞ'ı Türkiye sınırlarından tamamen uzaklaştıracak bir amaca dönüşmüştür. Dolayısıyla Türkiye'nin uluslararası koalisyona verdiği destek de daha üst bir seviyeye çıkmıştır.

2016 yılı içinde Türkiye ile uluslararası koalisyon arasında 2015 yazında kurulan iş birliği mekanizmaları devam etmiş, Türkiye'deki üslerin DEAŞ ile mücadelede kullanımı sürmüştür. 22 Ocak'ta dönemin ABD Başkan Yardımcısı Joe Biden Türkiye'yi ziyaret etmiş, iki ülke arasında DEAŞ'a karşı mücadelede iş birliğinin geliştirilmesi ve Türkiye'nin sınır güvenliğini artıracak bazı teknolojilerin ABD tarafından paylaşımı konuları görüşülmüştür.¹⁰² 2 Şubat'ta ise uluslararası koalisyonu oluşturan ülkeler örgütle mücadelede gelinecek duruma konuşmak üzere Roma'da toplanmıştır.

Türkiye ile uluslararası koalisyonun başını çeken ABD arasında 2016'da da ciddi görüş farklılıkları devam etmiştir. Ortak bir zemine ulaşmak ve iş birliği olanaklarını artırmak için yapılan girişimlerin sonuncusu ABD Genelkurmay Başkanı Joseph Dunford'un 6 Kasım 2016'da gerçekleştirdiği Türkiye ziyaretinde tartışılmıştır. Burada varılan uzlaşmaya göre Türkiye ile ABD arasında başında tuğgenerallerin bulunacağı iki ayrı heyetten oluşacak bir "koordinasyon mekanizması" kurulması öngörülmüştür. Askeri uzmanların yanı sıra istihbarat servisleri ve dışişleri mensuplarının da içinde yer alacağı heyetlerin herhangi bir kriz anında toplanacağı belirtilmiştir.¹⁰³ Öte yandan Dunford'un basın mensuplarına Rakka Operasyonu için SDG'nin uygun olmadığı ve Türkiye ile uzun vadeli olarak beraber çalışacaklarını söylemesine rağmen bu operasyonun SDG güçleriyle başlatılması, ABD ile Türkiye arasındaki yöntem farklılıklarının devam ettiğini göstermiştir. Bunun öncesinde 21 Ekim 2016'da ABD Savunma Bakanı Ashton Carter Türkiye'ye bir ziyarette bulunmuştur. Türkiye'nin Dabık şehrini örgütten kurtarmasından dolayı "bütün dünyanın müteşekkik olduğu"nu belirten Carter, ABD ile Türkiye arasında bazı görüş farklılıkları olmasına rağmen prensiplerin aynı olduğunu vurgulamış ve Türkiye'nin sınır güvenliğini sağlama almak için verdiği mücadeleyi desteklediklerini vurgulamıştır.¹⁰⁴ Ancak sonrasında yaşananlar ABD'nin yine söylem ile politikasının çeliştiğini göstermiştir. Dolayısıyla Türkiye'nin önümüzdeki dönemde uluslararası koalisyonla ilişkisinin seyrini yeni ABD yönetiminin DEAŞ ile mücadeleye bakışı yakından etkileyecektir.

100. "No: 212, 24 Temmuz 2015, ABD ile DEAŞ'la Mücadele Konusunda Varılan Mutabakat Hk.", T.C. Dışişleri Bakanlığı, 24 Temmuz 2015, http://www.mfa.gov.tr/no_-212_-24-temmuz-2015_-abd-ile-deas_la-mucadele-konusunda-varilan-mutabakat-hk_.tr.mfa, (Erişim tarihi: 13 Aralık 2016).

101. "No: 239, 29 Ağustos 2015, DEAŞ Hedeflerine Karşı Ortak Operasyon Hk.", T.C. Dışişleri Bakanlığı, 29 Ağustos 2015, http://www.mfa.gov.tr/no_-239_-29-agustos-2015_-deas-hedeflerine-karsi-ortak-operasyon-hk_.tr.mfa, (Erişim tarihi: 13 Aralık 2016).

102. Carol E. Lee, Dion Nissenbaum, "Joe Biden Presses for Expansion of Turkey's Role in Fighting ISIS", *The Wall Street Journal*, 24 Ocak 2016; Ragıp Soylu, "Biden, Türkiye ile Dört Başlıkta Pazarlık Yaptı", *Sabah*, 24 Ocak 2016.

103. "DAEŞ ile Mücadelede İkili Mekanizma", NTV, 7 Kasım 2016.

104. "ABD Savunma Bakanı Carter: Türkiye'nin DAEŞ'e Karşı Operasyonlara Katılmasını İstiyoruz", NTV, 21 Ekim 2016.

KRONOLOJİ- DEAŞ SALDIRILARI

12 Ocak	İstanbul Sultanahmet Meydanı'nda intihar saldırısı gerçekleştirildi. 13 kişi yaşamını yitirken, 15 kişi de yaralandı.
18 Ocak	DEAŞ'ın 2016'da Kilis'e yaptığı ilk füze saldırısı. Okula isabet eden roket mermisi bir kişinin hayatını kaybetmesine yol açtı.
19 Mart	İstanbul İstiklal Caddesi'nde intihar saldırısı gerçekleştirildi. 5 kişi hayatını kaybederken, 36 kişi de yaralandı.
22 Mart	DEAŞ'ın 2016 Başika'da bulunan Türkiye'ye ait Gedu Üs Bölgesi'ne ilk saldırısı. Füze ve top atışlarıyla gerçekleştirilen saldırı sonucunda zayıt verilmedi.
10 Nisan	Suriye'nin Halep kentinde gazetecilik yaptığı belirtilen Muhammed Zahir Şerkat Gaziantep'te sokakta yürürken başı ve elinden vurularak hayatını kaybetti. Saldırısı DEAŞ üstlendi.
1 Mayıs	Gaziantep İl Emniyet Müdürlüğüne bomba yüklü araçla intihar saldırısı gerçekleştirildi. 3 polis şehit oldu, çoğunluğu polis 23 kişi yaralandı.
19 Mayıs	Türkiye'deki DEAŞ kaynaklı intihar saldırılarının planlayıcısı ve azmettiricisi olduğu bilinen örgütün sözde "Antep Emiri" Yunus Durmaz yapılan polis operasyonu sırasında kendisini patlattı.
12 Haziran	Şanlıurfa'da Suriyeli aktivist Ahmed Abdülkadir silahlı saldırıya uğradı ve yaralı olarak kurtuldu. Saldırısı DEAŞ üstlendi.
28 Haziran	Atatürk Havalimanı'nda önce güvenlik güçleriyle çatışan üç terörist, sonrasında intihar saldırısı gerçekleştirdi. 45 kişi hayatını kaybetti, 236 kişi yaralandı.
13 Temmuz	Gaziantep'te polis memuru Hüseyin Gümüş, takip ettiği DEAŞ'ın hücre evinden çıkan Suriyeli bir örgüt mensubu olan Hanifi Ç'nin (16) silahlı saldırısı sonucunda ağır yaralandı ve tüm çabalara rağmen kurtarılamayarak şehit oldu. Aynı gün içinde saldırgan Hatay'da yakalandı.
20 Temmuz	Gaziantep'te düzenlenen bir kına gecesi sırasında intihar saldırısı gerçekleştirildi. 32'si çocuk olmak üzere 59 kişi hayatını kaybetti, 90'ın üzerinde kişi de yaralandı.
24 Ağustos	Türk Silahlı Kuvvetleri Müşterek Özel Görev Kuvveti ve Özgür Suriye Ordusu birliklerince Suriye'nin kuzeyini terör örgütlerinden temizlemeyi amaçlayan Fırat Kalkanı Harekatı başlatıldı. Aynı gün Cerablus ele geçirildi.
25 Ağustos	Türkiye YPG'ye Fırat'ın doğusuna çekilme çağrısı yaptı. YPG bölgeden çekilerek yönetimi askeri konseylere teslim ettiğini açıkladı.
26 Ağustos	TSK Cerablus yönünde ilerleme girişiminde bulunan YPG'yi vurdu.
29 Ağustos	Kilis'te muhtelif yerlere peş peşe atışlanan 3 roket mermisi isabet etti. Olayda biri ağır 5 kişi yaralandı.
31 Ağustos	Yunus Durmaz'ın kardeşi Gamze Demir ile evli olan DEAŞ mensubu Abdülmuttalip Demir ve 1 Mayıs Gaziantep saldırısının faili İsmail Güneş'in amcasının oğlu DEAŞ mensubu Talha Güneş gerçekleştirilen operasyonla yakalandı.
8 Ekim	Ankara'da Haymana yolu civarında bombalı araçla eylem hazırlığındaki iki terörist, düzenlenen operasyonda polisin "teslim ol" çağrısı üzerine kendilerini patlattı. Teröristlerin Ankara Gar Patlaması'nın yıl dönümü olan 10 Ekim tarihinde intikam eylemi gerçekleştirecekleri değerlendirildi.
9 Ekim	DEAŞ'ın 2016'da Başika'da bulunan Türkiye'ye ait Gedu Üs Bölgesi'ne yaptığı son saldırı. Top ateşliyle yapılan saldırıda herhangi bir zayıt yaşanmadı.
16 Ekim	ÖSO, DEAŞ'ın sembolik olarak büyük önem atfettiği Dabık kasabasını ele geçirdi. Gaziantep'te, Gaziantep Üniversitesi karşısındaki 500 Evler Mahallesi'nde yapılan operasyon sırasında canlı bombanın kendisini patlatması üzerine 3 polis şehit olurken, 8 kişi de yaralandı. İkinci bir canlı bomba ise polisle çatıştıktan sonra kendisini patlattı.

19 Ekim	29 Ekim kutlamalarında Anıtkabir'de canlı bomba eylemi gerçekleştireceği değerlendirilen 1992 Adana doğumlu ve Diyarbakır nüfusuna kayıtlı DEAŞ militanı Ahmet Balık yapılan polis baskınında ölü olarak ele geçirildi.
26 Ekim	15 Kasım itibarıyla DEAŞ'ın Kilis'e yaptığı son roket saldırısı. Boş araziye düşen roketler bir kişinin hafif yaralanmasına neden oldu.
4 Kasım	Diyarbakır'ın Bağlar ilçesinde bulunan Emniyet Müdürlüğü'nün Terörle Mücadele ve Çevik Kuvvet şubelerinin yer aldığı ek binası yakınlarında bomba yüklü bir araçla saldırı düzenlendi. Saldırığı DEAŞ üstlendi.
6 Kasım	4 Kasım'da Diyarbakır'da gerçekleştirilen saldırıyı TAK üstlendi.

SONUÇ

2016 yılı Türkiye'nin güvenlik gündemi açısından son derece yoğun bir yıl olmuştur. Türkiye'nin güvenliğini tehdit eden iki ana unsur olan PKK ve DEAŞ, bir önceki yıl olduğu gibi bu yıl da saldırılarını sürdürmüştür. PKK bir önceki yıl başlattığı, çatışmaları şehirlere yayarak bir "halk ayaklanması" çıkarma denemesini bu yılın ortalarında terk etmek zorunda kalmış ve saldırılarını bu tarihlerden itibaren tekrar kırsal bölgelere yöneltmiştir. Bu değişim çerçevesinde örgüt ayrıca çeşitli sol örgütlerle iş birliğine giderek geleneksel faaliyet alanlarının ötesine geçip ülkenin farklı bölgelerinde de varlık göstermeye çalışmıştır. Buna ek olarak PKK'nın bir alt örgütü olan TAK da intihar saldırıları düzenleyerek terör ve çatışma ortamını batıdaki büyük şehirlere taşıma planını uygulamak istemiştir.

Türkiye bu tehditlere karşılık yeni bir savunma ve güvenlik konseptini devreye sokarak terör tehdidine karşı "savunmadan taarruza" geçmiş, bu çerçevede yıllardır askeri operasyon yapılmayan bölgelere operasyonlar gerçekleştirilmeye başlanmıştır.

Öte yandan DEAŞ da Türkiye'ye teşkil ettiği farklı düzeylerdeki tehditleri sürdürmenin yanı sıra bu tehditlerin seviyesini daha üst noktalara taşımıştır. Bu duruma uygun olarak da Türkiye, örgüte yönelik aldığı tedbirleri ülke sınırlarının ötesine taşımış, örgütle mücadelesini önce Irak'ta başlatmış daha sonra da Fırat Kalkanı Harekatı ile Suriye'de devam ettirmiştir.

Sonuç olarak her iki terör örgütü de Türkiye'de hem sivilleri hem de güvenlik güçlerini hedef almaktadır. PKK ve DEAŞ'ın davranış, yöntem ve saldırı hedefleri açısından benzerliklerinin yanında farklılıkları da bulunmaktadır. PKK, el yapımı patlayıcı (EYP) kullanımını büyük oranda Suriye'de DEAŞ'la çatışmaları sırasında öğrenmişken, DEAŞ'ın bu yöntemi Türkiye içerisindeki saldırılarında görülmemektedir. PKK ise EYP'yi hem güvenlik güçlerinin ikmal yaptığı yollara döşemek hem de şehir çatışmalarında tuzak kurmak suretiyle yaygın bir şekilde kullanmaktadır.

Yine bu iki örgütün saldırı hedefleri de farklılık göstermektedir. DEAŞ'ın Gaziantep Emniyet Müdürlüğüne yaptığı bombalı saldırı dışarıda tutulacak olursa, Türkiye'deki eylemlerinin tamamının sivilleri hedef aldığı görülmektedir. Buna karşılık PKK ise sivillerin yanı sıra ağırlıklı bir biçimde asker, polis ve köy korucularına saldırmaktadır. Burada PKK'nın alt kolu TAK'ın sivilleri hedef alma noktasında

DEAŞ'la daha çok benzerlik gösterdiği belirtilmelidir. Sivilleri hedef alma noktasındaki TAK ve DEAŞ benzerliği, bu iki örgütün canlı bomba kullanımında da karşımıza çıkmaktadır. Dolayısıyla PKK'nın ağırlıklı olarak sivilleri hedef aldığı ve canlı bomba kullandığı saldırıları TAK üzerinden gerçekleştirdiği sonucuna varılabilir.

TAK ve DEAŞ'ın canlı bomba saldırılarında kullandıkları saldırgan profili farklılık göstermektedir. DEAŞ canlı bomba saldırılarında erkek militanları kullanırken TAK ağırlıklı olarak kadın militanlar kullanmaktadır. Bu farklılığın yanı sıra hem TAK hem de DEAŞ saldırılarını gerçekleştiren militanların Türkiye'de doğup büyüyen ve fakat Suriye'de kendi örgütlerinin kamplarında eğitim alan kişiler olduğu anlaşılmıştır. Son olarak her iki örgütün de saldırılarıyla Türkiye'nin özelde turizm gelirleri genelde ise ülke ekonomisine darbe vurma amaçları göze çarpmaktadır.

